

máj 2005

OBRANA

**Ordinár Rábek
o pápežovi**

**Vojenský
čin roka**

**Minister
o novom zákone**

Uniformy v Aréne

Petržalské divadlo Aréna podľa zamestnancov doteraz nezažilo vo svojich útroboch toľko rôznych vojenských uniforiem, ako v posledný marcový deň. Už vo vstupných priestoroch účastníkov vyhlásenia 8. ročníka ankety Vojenský čin roka vítali členovia Čak Komorného dychového orchestra v dobových uniformách.

Práve ich rovnošaty z čias rakúsko-uhorského mocnárstva priťahovali pozornosť hostí. Pristavila sa pri nich aj Jana Kirschner a nahlas vtipkovala, či by sa nehodili aj pre dnešných profesionálov. Keďže Hudba ozbrojených síl bola oblečená v súčasných uniformách, Jana i ostatní prítomní mali možnosť porovnávať...

V rovnošatách boli oblečení aj mnohí účastníci slávnostného večera. Bolo vidieť zelené, modré i sivé uniformy. Na nich sa vynímali hodnotné označenia. Od prostého vojaka až po generála. Rôznofarebné stužky signalizovali, že dotyčný vojak prešiel zahraničnými misiami. Kvapka krvi ostatným oznamovala, že je mnohonásobným bezpríspevkovým darcom krvi. Za mnohými stužkami je veľa práce v krízových oblastiach sveta. Ich nositelia pri plnení svojich povinností v nebezpečných oblastiach Iraku či Afganistanu, ale aj v nebezpečnom kúsku Balkánu v Kosove doslova riskovali životy. Ďalší plnili úlohy v náročných klimatických podmienkach africkej Eritrey, ázijského Východného Timoru, Golan-ských výšin, ale aj na Cypre. O tomto, ale aj o ďalších udalostiach z ich profesionálneho života, o šlachetných činoch a iniciatívach, o vskutku nasledovania hodných príkladoch, o ktorých informujeme na dvojstrane 20 – 21, okrem iného vypovedali vojenské uniformy v petržalskej Aréne. Bez zbytočných slov, no o to výrečnejšie.

Jozef ŽIAK

Foto: Michal BURZA

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIII, č. 5/2005
Do výroby zadane: 14. 4. 2005

Vydavateľ:

Ministerstvo obrany SR vo Vydavateľskej a informačnej agentúre KOd KaMO

Šéfredaktor:

Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:

Jozef ŽIAK,
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mod.gov.sk

npor. Mgr. Vladislav VAVRINEC,
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:

PhDr. Michal KRIŠKO, tel.: 0960 313 054
e-mail: michal.krisko@mod.gov.sk

Fotograf:

Peter DOVINA
tel.: 0960 312 395
e-mail: peter.dovina@mod.gov.sk

Grafická úprava:

Ing. Roman LUKÁČ

Tajomníčka redakcie:

Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Adresa redakcie:

Mesačník OBRANA
VIA KOd KaMO
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mod.gov.sk, www.mosr.sk

Rozširuje:

Podacie stanice MO SR

Tlač:

5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Nevyžiadané a uverejnené obrazové
materiál a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Foto na titulnej strane: Michal BURZA

Z obsahu

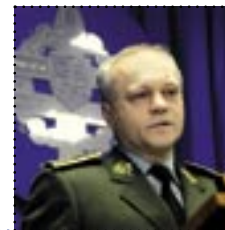
Audit na ministerstve

str. 8 - 9

Prvý rok v NATO

str. 13

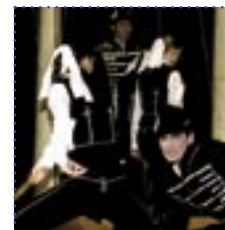
60 rokov od konca vojny

str. 16 - 19, 24 - 26

Jánošíci so svetovou premiérou Husárov

str. 30

Editoriál

Rotný Martin Karas, nedbajúc na ohrozenie vlastného života, zachránil vodiča, ktorého vytiahol z horiaceho auta. Vo filmovom medailóne, ktorý počas tohtoročného Vojenského činu roka predstavoval každého z kandidátov na ocenenie, prekvapili jeho posledné slová. Boli to totiž slová ľútosti. Rotný Karas ľutoval, že ak by v tom krízovom momente mal trochu viac času a ak by mu niekto z prizerajúcich sa pomohol, možno by stihol zachrániť aj vodiča druhého vozidla.

Minister obrany Juraj Liška pri záverečnom vyhlásení víťaza v kategórii Záchrana života na slová Martina Karasa nadviazal. V tých dňoch totiž premietali svetoznámy film Schindlerov zoznam. Minister spomenul, ako v jeho závere Oskar Schindler, ktorý s úžasným nasadením zachránil cez druhú svetovú vojnu stovky Židov, plače nad tým, že ich azda mohol zachrániť ešte viac. Odpoveďou Schindlerovi, ale aj Karasovi bolo, že kto zachránil čo len jeden život, zachránil celé ľudstvo. Tá skvelá atmosféra v bratislavskom divadle Aréna sa dá ťažko opísať slovami, ale po týchto ministrových slovách bolo cítiť mrazenie v chrbte.

Podakovanie však patrí aj tým, o ktorých stotočných a ústretočných činoch sa organizátori tohto tradičného a dôstojného podujatia nedozvedeli. Alebo sa dozvedajú až postupne. Napríklad z reportáže v marcovom čísle nášho partnerského časopisu A-report, ktorý vydáva české ministerstvo obrany. Autor v nej opisuje, ako necelý týždeň po osudnej víchrici vycestovalo pomáhať Vysokým Tatram 37 mužov z brnianskej a kroměřížskej strážnej rotý dobrovoľných aktívnych záložníkov. Za ďalších štrnásť dní prišlo z Brna pomáhať počas predĺženého víkendu ďalších tridsať borcov z aktívnych záloh. Tí následne inšpirovali genmjr. Jana Ďuricu, veliteľa Síl výcviku a podpory, v rámci ktorých vyzbierali pre naše Tatry vyše 200-tisíc Kč. Nielen to. Členovia českého Zväzu vojakov z povolania plánujú na tohtoročný 10. medzinárodný vojenský výstup na Kriváň pricestovať na úkor dovolení o niekoľko dní skôr, aby pomohli Tatram. Úžasné, ako sa môže šíriť dobro.

A ešte jedno veľké a úprimné poďakovanie. Všetkým tým, ktorí sa na všetkých frontoch pričínili o víťazstvo nad fašizmom v 2. svetovej vojne.

Po pásy v snehu

Ešte v prvý jarný deň sa vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť „trápili“ príslušníci martinského Práporu okamžitej reakcie vo výše polmetrovom snehu. Ich úsilie smerovalo k úspešným bojovým ostrým strelbám, ktoré boli vyvrcholením etapy výcviku mechanizovaných jednotiek na úrovni čaty.

„Koncom roka nás čaká dôležitá úloha,“ vysvetľuje veliteľ práporu pplk. Ing. Martin Stoklasa. „Je ňou úspešné absolvovanie afirmačného procesu nášho útvaru. Jeho súčasťou bude tiež koncoročné cvičenie celého práporu. V príprave na splnenie tejto dôležitej úlohy nás tento rok čakajú ešte dve vyvedenia do výcvikového priestoru. V júni prebehne výcvik na stupni rota a náplňou posledného vyvedenia bude cvičenie stupňa prápor,“ dodal veliteľ.

Obmena a stmeľovanie

Martinský Prápor okamžitej reakcie (PrOR) bol plne profesionalizovaný ako prvý v ozbrojených silách. „Z hľadiska profesionalizácie sme najstarší,“ objasňuje podplukovník Stoklasa. „V súčasnosti sme v etape, kedy už dochádza k obmene personálu. Práve tento aspekt asi najvýraznejšie pociťujeme v oblasti stmeľovania jednotiek. V priebehu cvičenia sa preto dôkladnejšie zameriavame aj na túto problematiku.“ dodáva veliteľ.

Jeho slová potvrdzuje aj rodák z Čadce, desiatnik Peter Vrábek. Vyučený automechanik je príslušníkom PrOR od roku 1999

a nie je žiadny nováčik. Ktoré v poradí je toto marcové cvičenie, už len stažka ráta. „Vo funkcii vodiča Bojového vozidla pechoty pôsobím od svojho návratu z misie na Golanských výšinách, kde som strávil jeden rok,“ rozpráva desiatnik Peter. „Toto vyvedenie mi okrem iného umožňuje zdokonaľiť hlavne jazdu v zime. V snehu technika veľmi ľahko zapadne. Vodič BVP v týchto podmienkach veľa nevidí. Musí byť preto maximálne sústredený a mať stále na pamäti, že vezie ľudí. Bezpečnosť je vždy na prvom mieste,“ zdôrazňuje desiatnik Vrábek. Dodáva: „Pre cvičenie v takýchto podmienkach je dôležitá ako fyzická a psychická príprava, tak aj miera skúsenosti. A práve tie sa spolu s ostatnými staršími kolegami snažíme v čo najväčšej miere odovzdávať našim mladším a menej skúsenejším kamarátom. Presne tak, ako sme ich kedysi dostávali aj my.“

O neustálom učení sa niečomu novému vie svoje aj nadporučík Marek Gállik (na fotografii vľavo dole s rtm. Ľubomírom Žilom). Absolvent Odboru manažmentu vojenských systémov vo Vojenskej akadé-

roti, ktorý je na misii v Kosove a toto je moje v poradí štvrté cvičenie,“ rozpráva zástupca veliteľa druhej mechanizovanej rot. „Snažím sa čo najviac naučiť od skú-

iných činnostiach. Človek sa učí stále. A hlavne v tejto našej „branži“ sa veci stále menia, zvyšuje sa náročnosť a podobne. V podstate sa takmer každý týždeň stretávame s novými a novými vecami,“ dopĺňa nadporučík Gállik, ktorý si na svojich podriadených najviac cení „chuť robiť“.

Pomohli aj misie

„Z úloh afirmačného procesu, a zo samotného predurčenia práporu vyplýva, že sa má náš útvar pripravovať predovšetkým na konflikty vysokej intenzity. To znamená na obranu, útočnú činnosť a boj na zdržanie,“ informuje podplukovník Stoklasa (na fotografii vpravo). „Aj keď skúsenosti príslušníkov, ktorí sa zúčastnili v zahraničných operáciách, konkrétne počas tohto cvičenia veľmi nevyužívame, môžem povedať, že títo vojaci majú väčšie vojenské zručnosti,“ dodáva veliteľ. Prácu tak má o niečo ľahšiu veliteľský zbor, aj veliaci poddôstojníci jednotiek. Táto funkcia v Prápore okamžitej reakcie platí od 1. júla 2003 a podľa slov veliteľa sa úloha a význam veliacich poddôstojníkov stále potvrdzuje.

Medzi najostrieľanejších isto patrí rotmajster Ľubomír Žila, veliaci poddôstojník

druhej mechanizovanej rot. Rodák z Martina je príslušníkom útvaru od marca 1996, a toto cvičenie bolo už jeho sedemnásté. Počas vojenskej kariéry pôsobil vo via-

cerých funkciách. Bol vodičom, veliteľom družstva, výkonným práporčíkom. V roku 2003 vycestoval s prvým československým práporom radiačnej, chemickej a biologic-

kej ochrany do Kuvajtu, kde zastával funkciu veliaceho poddôstojníka rot.

„Vtedy to bola novovytvorená funkcia. Myslím si, že som bol prvým veliacim poddôstojníkom v ozbrojených silách,“ spomína rotmajster Žila. Získané skúsenosti v práci s podriadenými vie v práci dobre zúročiť. „Vyvedenie do výcvikového priestoru výborne preverí ako fyzické, psychické, tak aj odborné kvality našich vojakov. Relatívne rýchlo vieme odhaliť, ako

robnosť príslušníkov jeho jednotky. Aj on venoval pri vyvedení veľkú pozornosť práve „mladým“ a menej skúseným. Zdôraznil ale, že v tom nezostal sám. Výdatne mu pri tom pomáhali starší príslušníci jednotky. Snažili sa svojich kolegov učiť a radiť im predovšetkým v praktických záležitostiach. Medzi najčastejšie chyby, ktorých sa neskúsení vojaci dopúšťali, patrilo to, že si do pola nezobrali dosť pitnej vody, a v závislosti od možností, ani náhradný suchý odev na pre-

kto pracuje, v ktorých oblastiach má ešte nedostatky a na čo sa u konkrétnych jednotlivcov musíme zamerať. Aj keď má prápor výborné velenie a je, myslím si, veľmi dobre „zohratý“, prax ukazuje, že je stále čo zlepšovať a zdokonaľovať,“ miení rotmajster Žila.

Testovanie nového výstroja

Rodák z Prešova, poručík Juraj Dobrovič prišiel k PrOR hneď po ukončení vysokoškolského štúdia vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. Pôsobí vo funkcii veliteľa tretej mechanizovanej čaty. Za najväčší problém v týchto nepriaznivých poveternostných podmienkach považoval práve rozpúšťajúci sa sneh. Jeho vinou sú vojaci premočení, čo malo v spojení s chladom a vetrom priamy vplyv na narastajúcu cho-

zlečenie. Udržať sa v suchu je totiž v podobných podmienkach veľmi dôležité. Pomôcť vyriešiť tento problém by mohli aj niektoré nové druhy vstrojovacích súčiastok.

„V priebehu tohto cvičenia sa tiež podieľame na testovaní niektorých vybraných druhov výstroja,“ objasňuje veliteľ pplk. Stoklasa. „Súčasný výstroj nie je ideálny. Najväčšie nedostatky pociťujeme predovšetkým v obuvi a vonkajšom, vrchnom odevu. Výstroj by mal byť taký, aby poskytoval určitý stupeň pohodlia a komfortu. Plne sa sústrediť na vykonávanie bojovej činnosti môže vojak iba vtedy, ak mu odpadá starosť s neustálym prezliekaním, sušením a zohrievaním sa,“ dodal pri našej rozlúčke veliteľ martinského práporu.

Vladislav VAVRINEC
Foto: **Peter DOVINA**

Premiér Mikuláš Dzurinda o pôsobení Slovenskej republiky v NATO:

Jediná alternatíva našej politiky

Pán premiér, Slovensko je už rok plnoprávnym členom NATO. Aký je váš názor na naše doterajšie pôsobenie v Aliancii?

Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky je principiálna. Stavia na úcte k medzinárodnému právu, rozširovaní priestoru demokracie, slobody, mieru, stability a prosperity, ako aj na presadzovaní základných ľudských práv a solidarity. Tieto náročné úlohy dnes nie je možné riešiť izolovane, vo vnútri vlastných hraníc. Preto považujem naše členstvo v NATO a EÚ za jedinu alternatívu pre realizáciu našej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Prvý rok nášho plnoprávného členstva jednoznačne potvrdzuje, že naše rozhodnutie stať sa členskou krajinou bolo správne.

Spojenci novým členským krajinám často opakujú, že vstup do NATO je len začiatkom dlhej cesty. Sme na ňu podľa vás pripravení?

Bezpečnostná spolupráca je nepochybne výsledkom dlhotrvajúceho procesu. Na dosiahnutie plnej interoperability a kompatibility našich ozbrojených síl s požiadavkami NATO budeme musieť vynaložiť ešte nemálo úsilia. V zmysle štandardov Aliancie musíme upraviť výcvik pozemných a vzdušných síl, modernizovať výzbroj, techniku aj materiály. Ide o náročný proces, ktorý prekročí horizont roku 2015. Akceptovali sme však systém obranného plánovania v NATO, pretože nám dáva garancie, že proces modernizácie bude reálny a úspešný.

Aký je najväčší prínos pre našu krajinu z členstva v NATO?

Je to v prvom rade posilnenie obranyschopnosti a kredibility krajiny. Členstvo v NATO nám sprostredkované pomohlo vytvoriť prostredie atraktívne

pre investorov, vyhľadávajúcich krajiny s udržateľným ekonomickým, spoločenským a kultúrnym rozvojom. Ale pridám k tomu ešte jeden dôležitý údaj – členstvo v NATO, a teda kolektívna zodpovednosť za obranu teritória, nám umožnila zásadným spôsobom zredukovať počty osôb, výzbroje a techniky. Kým pri vzniku Slovenskej republiky predstavoval kontingent 60 000 osôb a skoro 1000 tankov, tak k 1. 1. 2004 to bolo iba necelých 24 000 osôb a necelých 300 tankov. Asi nemusím zdôrazňovať, že pri mierom zvýšení výdavkov na obranu z 1,89 na cca 2 % HDP sa podstatne zvýšil potenciál na prípravu personálu a modernizáciu ozbrojených síl v súlade s požiadavkami NATO.

Odporcovia členstva našej krajiny v Aliancii tvrdia, že pre Slovensko by bola výhodnejšia neutralita. Čo im odkážete?

Nerád by som sa púšťal do takýchto, v dnešnej dobe zbytočných diskusií. Avšak to, že neutralita je z hľadiska garancie bezpečnosti nákladnejšia,

Prvý rok nášho plnoprávného členstva jednoznačne potvrdzuje, že naše rozhodnutie stať sa členskou krajinou bolo správne

než byť súčasťou Aliancie, potvrdzujú čísla. Napríklad v často spomínanom Švajčiarsku každý obyvateľ zaplatí v podstate o vyše 50 percent viac na zabezpečenie obrany. Pritom nečlenské krajiny NATO nie sú politicky úplne neutrálne a nestoja mimo svetovej politiky. Často zdieľajú spoločné hodnoty ako členské krajiny, čo vyjadrujú partnerstvom s NATO. Zúčastňujú sa na misiách NATO na udržanie mieru mimo územia členských krajín.

Zvládne slovenská ekonomika postupnú modernizáciu ozbrojených síl a plnenie záväzkov, vyplývajúcich z členstva v NATO?

Slovenská ekonomika tento proces doposiaľ úspešne zvládala a tento

trend bude nepochybne pokračovať. Rezort obrany pre naplnenie tohto cieľa vypracoval dlhodobý plán modernizácie. Jasne stanovuje priority a časové horizonty plnenia úloh modernizácie tak, aby boli vyvážené potreby ozbrojených síl, vyplývajúce zo záväzkov členstva Slovenskej republiky v NATO s možnosťami, ktoré rezortu vytvárajú a budú vytvárať ročne vyčleňované prostriedky zo štátneho rozpočtu.

Aké boli vaše pocity začiatkom apríla minulého roka počas rokovania Severoatlantickej rady, keď ste po prvýkrát vystúpili ako predseda vlády členskej krajiny NATO?

Vnímal som to ako ocenenie politickej dospelosti Slovenska – stali sme sa silným a zodpovedným partnerom a ochrancom hodnôt, ktoré spájajú členov euroatlantických štruktúr. Cítil som zodpovednosť voči našim občanom, ktorí sa pred rokmi postavili na stranu demokracie a za nemalých obetí vykročili na cestu šírenia slobody a budovania demokracie. Bol to historický okamih, kedy sme začali kráčať smerom, kam sme sa pred 15 rokmi neodvážili ani vzhliadnuť. Verím, že odvážnym a zodpovedným prístupom sa nám podarí plnohodnotne sa zaradiť medzi renomovaných členov Aliancie a prispieť tak k obrane demokratických hodnôt a slobody.

Zhováral sa **Martin KOVALIK**

Nový systém odmeňovania profesionálov

„Som presvedčený, že predkladáme najlepší možný návrh zákona a že k veľkým zmenám nedôjde ani pri jeho prerokovávaní v parlamente,“ poznamenal piateho apríla na adresu nového zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov minister obrany Juraj Liška. Ten je podľa neho modernou právnou normou, ktorá umožní efektívne dobudovanie plne profesionálnych ozbrojených síl.

Schválený zákon by mal byť po schválení poslancami v parlamente účinný od augusta 2005 a bude predstavovať ďalekosiahle zmeny v živote vojenských profesionálov. Na jeho základe by si vojaci mali ešte v tomto roku príležitosť v priemere o 4 percentá. Nástupný plat vojaka by mal byť okolo 15 tisíc korún. Profesionáli v hodnostiach vojak až čatár by mali mať príjem v rozmedzí od 15 do 20 tisíc korún. Pôjde o najpočetnejšiu kategóriu v rámci celých ozbrojených síl. O vyše deväť tisíc vojakov. Nástupný plat v prvej dôstojníckej hodnosti je navrhovaný na hranici 25 tisíc korún.

Odbúrať subjektivitu

K zásadným zmenám dôjde podľa Juraja Lišku aj v štruktúre platu. „Dnešný systém odmeňovania je dosť zložitý a navyše dáva možnosť subjektívneho posudzovania profesionálneho vojaka. Ved' okolo 45 až 50 percent zložky platu tvoria príplatky a vojak je tak veľakrát posudzovaný a odmeňovaný nie podľa svojich schopností, ale obľúbenosti u nadriadeného,“ konštatuje minister obrany. Nový systém odmeňovania by mal tento subjektívny faktor, na ktorý sa mnohí profesionálni vojaci často sťažujú, odbúrať. Približne 95 percent platu bude fixných a pohyblivá zložka bude predstavovať iba zvyšok.

Zmena by sa mala dotýkať aj odmeňovania našich vojakov v zahraničných misiách. Doteraz bol zahraničný príspevok v maximálnej výške 3000 dolárov. Teraz by sa príspevok podľa druhu misie mal pohybovať v rozpätí od 500 do 5 tisíc dolárov. V podstatnej miere by sa tak

odstránila diskriminácia v odmeňovaní našich vojakov v porovnaní s ich kolegami z armád NATO. Samozrejme, že nie zo starých členských štátov aliancie, ale s našimi susedmi Poliakmi, Čechmi a Maďarmi. Skrivodlivosť, na ktorú sa naši vojaci sťažovali, bola tým zjavnější, že práve s príslušníkmi armád spomínaných krajín spoločne plnia úlohy v mnohých zahraničných misiách...

Koniec dobrovolnosti

Zákon zavádza nielen nový systém odmeňovania profesionálnych vojakov, ale zároveň robí aj koniec absurdnému pravidlu dobrovolnosti napríklad pri vysielaní do zahraničných misií. „Dobrovoľnosť skončí vstupom do ozbrojených síl,“ vyhlásil Juraj Liška. Okrem iného sa zvýši aj podpora regrutácie. Maximálna horná hranica aktívneho príspevku by mala

byť miesto súčasných 150 tisíc až 300 tisíc slovenských korún. Aj to by malo pomôcť prilákať odborníkov. Najmä v tých odboroch, v ktorých ich vojenské školstvo nevychovalo.

Zmena nastane aj vo vyplácaní príspevkov na bývanie. V marci tohto roku ho poberalo vyše 2300 profesionálnych vojakov a jeho výška mohla dosiahnuť sumu vyše 9 tisíc korún. Po novom bude maximálna výška spomínaného prí-

ho rastu vojenských profesionálov. Ten nebude už automatický, ale podľa skutočných výsledkov práce, založený na konkurznom výbere. Vojak bude musieť splňať pri povyšovaní prísne kritériá vo vzdelaní, znalosti cudzích jazykov, ale mať aj potrebné psychické a fyzické predpoklady.

Generálny riaditeľ Sekcie ľudských zdrojov MO SR JUDr. Pavel Zajac zdôraznil, že nový zákon o štátnej službe profe-

spevku znížená na sumu 6 600 korún. Zároveň ho ale bude môcť využívať až 11 tisíc vojenských profesionálov.

Návrh zákona vytvára potrebné legislatívne predpoklady pre reformu systému personálneho manažmentu, ktorý je zasa podľa ministra obrany veľmi dôležitý pre celkovú reformu Ozbrojených síl SR. Zákon je plne kompatibilný s podobnými zákonmi v členských krajinách NATO. Aj v oblasti regrutácie a kariérne-

sionálnych vojakov je veľmi zložitá právna norma, ktorá má vyše 200 ustanovení. Po schválení zákona bude potrebné prijať ďalších 34 vyhlášok a výnosov. Je to však nevyhnutný predpoklad pre dobudovanie plne profesionálnych ozbrojených síl, kompatibilných s ostatnými armádami členských štátov aliancie.

Jozef ŽIAK

Foto: **Michal BURZA, Peter DOVINA**

Riaditeľ Kancelárie ministra obrany a vedúci pracovnej skupiny na implementáciu výsledkov auditu PhDr. Štefan Škultéty:

Audit nie je primárne o prepúšťaní zamestnancov

„Naším zámerom je vytvoriť prostredie, v ktorom bude zmysluplná, poctivá a profesionálne odvedená práca adekvátne ohodnotená. Každý, kto spĺňa tieto kritériá a prejavuje pozitívny postoj k zmenám, smerujúcim k lepšiemu fungovaniu rezortu, sa o stratu práce určite báť nemusí. Aplikácia záverov auditu bude ešte súčasťou rokovaní s cieľom, aby sme odstránili duplicity a na druhej strane posilnili doteraz poddimenzované pracoviská.“ Aj týmito slovami zhodnotil minister obrany Juraj Liška na zhromaždení zamestnancov ministerstva 11. apríla výsledky auditu. Ten by mal v nasledujúcich mesiacoch postupne priniesť efektívnejšie a transparentnejšie fungovanie ministerstva obrany a od prvého januára 2006 jeho novú organizačnú štruktúru. Viac v rozhovore s riaditeľom Kancelárie ministra obrany a vedúcim pracovnej skupiny na implementáciu výsledkov auditu PhDr. Štefanom Škultétym.

Aké motívy viedli rezort k tomu, aby realizoval taký náročný projekt, ako je audit?

Naším cieľom je vybudovať ministerstvo, ktoré by fungovalo efektívne a transparentne. Tak, aby na jednej strane platili jasné pravidlá hry, kompetencie a bola určená konkrétna zodpovednosť a na strane druhej, aby boli ľudia spravodlivo motivovaní a ohodnotení za prácu, ktorú robia pre tento rezort a krajinu. Samozrejme, ak chceme vybudovať takýto systém, je nevyhnutné analyzovať a zhodnotiť fungovanie ministerstva a generálneho štábu. Preto sme sa rozhodli po prvýkrát v histórii ministerstva zrealizovať komplexný audit, ktorý mapuje súčasný stav organizácie a jej štruktúry.

Ako je to na iných ministerstvách? Majú už audity za sebou?

Realizácia auditov vo verejnej a štátnej správe sa stáva nevyhnutnosťou. V krátkom období došlo k realizácii procesných, organizačných, personálnych či informačných auditov aj v iných štátnych inštitúciách. Ich cieľ bol spoločný: Aby tieto inštitúcie pracovali efektívnejšie a zmysluplnejšie. Takýto audit zrealizovalo napríklad ministerstvo financií. Jeho výsledkom bolo vybudovanie úplne novej organizačnej štruktúry a systému riadenia. Podobný audit ako u nás je aj na ministerstve dopravy, pôšt a telekomunikácií. Máme informácie, že aj ďalšie rezorty prejavujú záujem o takéto audity. Vidia,

že v súčasnej situácii narastajú nové a nové požiadavky na ich prácu a bez dôkladnej reštrukturalizácie nebudú schopné si s nimi poradiť.

Čo všetko si ministerstvo obrany slubuje od realizácie auditu? Bude to len redukcia stavu zamestnancov, alebo dôjde aj k zrušeniu niektorých zložiek rezortu?

Treba jasne povedať, že audit nie je primárne o redukcii počtu zamestnancov. Uviedol som, že jeho cieľom je dôkladné zmapovanie súčasného stavu, v akom

náš rezort funguje. Auditorská firma spolu s odborníkmi z ministerstva obrany navrhne novú organizačnú štruktúru, nový organizačný poriadok, nový systém plánovania a financovania. Jasne zadefinujeme kompetencie jednotlivých útvarov, sekcií a oddelení.

Úvodné mapovanie stavu sa skončilo. Ste spokojný s jeho výstupmi?

Audítori dokončili svoju prácu 31. marca. Najvyšší predstavitelia rezortu sa jednoznačne stotožnili s princípmi a logikou, na ktorých sú postavené navrhované rie-

šenia. Vychádzame predovšetkým z toho, že ministerstvo obrany je zodpovedné za formulovanie a zavádzanie bezpečnostno-obrannej politiky a poslaním generálneho štábu je jej samotná realizácia. To je jeden z hlavných princípov, na ktorom budeme stavať.

Neobávate sa toho, že výsledky auditu zostanú takpovediac len na „papieri“ a v skutočnosti sa toho veľa nezmení?

Rozkazom ministra obrany vznikla pracovná skupina pod mojím vedením, v ktorej sú zastúpení ľudia tak z ministerstva obrany, ako aj generálneho štábu. V prvej fáze budeme viesť odbornú oponentúru ku konkrétnym návrhom audítorov. Chceme, aby sa vyjasnili vzťahy, na ktorých má stáť nová organizačná štruktúra. Následne dôjde k jej definitívnemu schváleniu a zavedeniu do praxe. Existuje dostatok vôle, hľadáme najvhodnejší spôsob implementácie zmien.

Čo by ste odkázali zamestnancom rezortu, ktorí sú presvedčení o tom, že svoju prácu robia dobre? Majú dôvod báť sa výsledkov auditu?

Naším zámerom je vytvoriť prostredie, v ktorom bude zmysluplná, poctivá a profesionálne odvodená práca adekvátne ohodnotená. Každý, kto spĺňa tieto kritériá a prejavuje pozitívny postoj k zmenám smerujúcim k lepšiemu fungovaniu rezortu, sa o stratu práce určite báť nemusí. Princíp bude postavený na tom, aby tí ľudia, ktorí odvádzajú kvalitné

výkony s progresívnym prístupom, zostali v rezorte a ďalej ho rozvíjali.

Audit však pravdepodobne prinesie aj redukcii stavov...

V prvej fáze meníme predovšetkým princíp riadenia rezortu. Samozrejme, na základe nanovo definovanej organizačnej štruktúry môže dôjsť k redukcii počtu zamestnancov, útvarov či oddelení. Na druhej strane audit poodhalil aj zložky, ktoré sú poddimenzované. Táto otázka ešte nie je uzavretá a zaoberá sa ňou už zmienená pracovná skupina. Uvedomujeme si, že je to veľmi citlivá oblasť, a tak k nej aj budeme prístupovať.

Chápanie auditu sa teda nedá obmedzovať len na redukcii stavov?

Presne tak, audit je primárne o tom, aby sme mali organizačnú štruktúru s jasne definovaným rozhraním procesov medzi ministerstvom obrany a generálnym štáбом, aby sme presunuli kompetencie na nižšie stupne riadenia, aby sme zefektívnili informačné toky a odstránili duplicity.

Môžete byť konkrétnejší?

Nechcem teraz hovoriť o tom, ktorá sekcia zanikne a ktorá vznikne. Nebolo by to správne. Budem hovoriť o princípoch, na ktorých je nastavené celé riešenie. Treba napríklad centralizovať ekonomické

riadenie rezortu a obslužné procesy. Musíme zmeniť aj celkový systém riadenia. Z dotazníkov, ktoré vyplňali zamestnanci rezortu, jasne vyplýva, že najväčším problémom sú informačné toky, plánovanie a organizácia práce. Nový návrh organizačnej štruktúry reaguje aj na tieto veci. Ľudia sa najviac sťažujú na to, že viac ako polovicu času trávia rôznymi podpornými činnosťami, vrátane byrokracie a administratívy, na úkor úloh, kvôli ktorým boli primárne zamestnaní. Je evidentné, že je tu niekde chyba. Audit nielenže odкрýva tieto problémy, ale zároveň navrhuje aj riešenia.

Kedy sa zamestnanci dozvedia konkrétne výsledky auditu?

Zámerom našej pracovnej skupiny aj vedenia rezortu je urobiť zmeny čo najrýchlejšie. Na druhej strane veľmi citlivo pristupujeme ku každej zmene v rezorte, ktorú chceme zaviesť. Preto budeme veľmi intenzívne komunikovať so zamestnancami aj prostredníctvom pracovnej skupiny a aj cez ministra obrany a náčelníka generálneho štábu. Nateraz môžem oboznámiť jedine so zámerom, aby od 1. januára 2006 fungovala nová organizačná štruktúra a fungoval zároveň nový systém riadenia a ekonomických procesov.

Ako hodnotí auditorská spoločnosť spoluprácu nielen s vedením, ale aj so zamestnancami rezortu?

Aj pre audítorov to bola rovnako veľká výzva. Majú už skúsenosti s inými ministerstvami, ale ako sami priznali, nikdy sa nestretli s takou ochotou a záujmom ľudí pristupovať k riešeniu problémov. Sme špecifickým rezortom, čo museli zohľadniť. Môžem však povedať, že auditorská spoločnosť bola s prístupom profesionálnych vojakov a občianskych zamestnancov rezortu veľmi spokojná.

Zhovárал sa **Martin KOVALIK**
Foto: **Michal BURZA**

Renáta Kiselicová
členka riešiteľského tímu, S&K Management Systems, s.r.o.:

Dojem veľmi dobrý

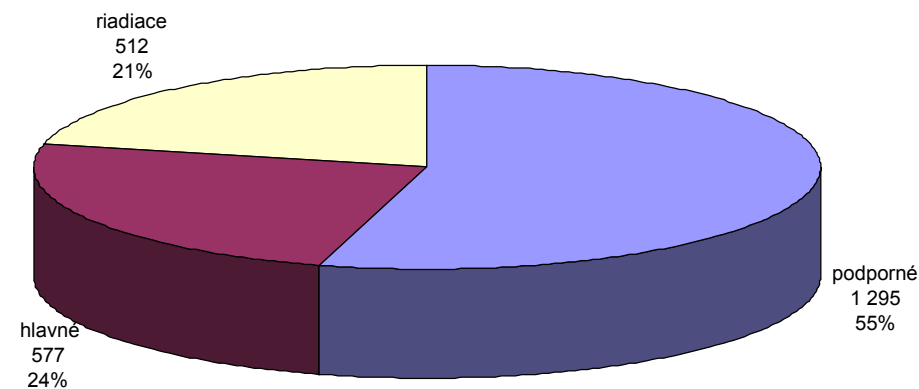
Ako sa vám počas auditu spolupracovalo so zamestnancami rezortu obrany?

Za riešiteľský tím môžem konštatovať, že sa nám spolupracovalo veľmi dobre. Ľudia boli pri realizácii jednotlivých etáp riešenia nadpriemerne dochvilní a ústretoví. Doba, ktorú sme mali k dispozícii, bola extrémne krátka. To, že sa nám napriek tomu podarilo dodržať termín, je z veľkej časti zásluha práve ľudí, s ktorými sme spolupracovali.

Stretili ste sa s niečím čo bolo pre vás prekvapením, niečo čo ste v iných rezortoch nenašli?

Okrem spomenutej dochvilnosti treba určite vyzdvihnúť kompetenciu ľudí, s ktorými sme prichádzali do kontaktu. Samozrejme, našlo sa niekoľko výnimiek, ale drvivá väčšina manažérov v rezorte na nás pôsobila veľmi kompetentne. Čím nechcem povedať, že v ostatných rezortoch tomu tak nebolo, ale celkový dojem v rezorte obrany bol z tohto pohľadu veľmi dobrý. To, v čom je rezort obrany iný ako ostatné rezorty, ktoré sme mali možnosť spoznať, je hlavne celková šírka záberu a komplexnosť procesov.

Rozdelenie časofondu zamestnancov celého rezortu MO SR

Zdroj: **S&K management systems**

Rotácia v misii UNFICYP

Tretí najväčší ostrov Stredozemného mora Cyprus zostáva naďalej nezmyselne rozdelený na dve časti: cypersko-grécku a cypersko-tureckú. Rovnako je rozdelené i jeho hlavné mesto Nikózia, ktoré je posledným rozdeleným hlavným mestom na svete. Na tejto skutočnosti sa nič nezmení ani v najbližšej budúcnosti. Referendum o zjednotení ostrova, ktoré sa konalo v oboch častiach ostrova v apríli 2004 a od výsledku ktorého závisel konečný posun v riešení „cyperskej otázky“, nedopadlo tak, ako sa očakávalo. Realitou naďalej zostáva rozdelenie ostrova a prítomnosť viac ako 40-tisícovej tureckej armády v jeho severnej časti.

Jednu zmenu referendum predsa len vyvolalo. Bezpečnostná rada OSN sa rozhodla na základe plánu FORCE 860 postupne znížiť počty misie z 1250 na 860 osôb. K prvej redukcii počtov došlo už začiatkom tohto roka a dotkla sa i našej jednotky.

Ako sa nová situácia odrazí v plnení úloh našej jednotky, sme sa počas jarnej rotácie opýtali veliteľa IV. sektoru pplk. Martina Bačku, ktorý zároveň velí nášmu vojenskému kontingentu.

– Úlohy stanovené pre nás sa nezmenili. Priestor zodpovednosti nášho IV. sektoru sa začína na východnom okraji hlavného mesta Nikózia na riečke Almiros a tiahne sa celou časťou nárazníkovej zóny až na východné pobrežie ostrova južne od mesta Famagusta, neďaleko dediny Dherinia. Naš priestor je rozdelený na tri hlavné časti, ktoré sú zároveň priestormi zodpovednosti jednotlivých čiat.

Nárazníková zóna je ohraničená dvoma čiarami zastavenia palby počas konfliktu v roku 1974. V sektore IV je veľkosť tejto zóny zhruba 120 km štvorcových. Jej šírka je od štyroch metrov na hraničnom prechode Ledra v Nikózii až po sedem kilometrov v okolí dediny Athienou. Severná čiara zastavenia palby, ktorá je hranicou priestoru ovládaného tureckými silami, má dĺžku asi 53 kilometrov. Južná čiara zastavenia palby, ktorá ohraničuje priestor ovládaný vojakmi Národnej gardy Cypru, je dlhá približne 57 kilometrov.

Táto nárazníková zóna vznikla v roku 1974, kedy turecká vojská mohutnou inváziou obsadili 37 percent územia na severe Cypru s poukazovaním na to, že na ostrove dochádza ku genocíde cypersko-tureckého obyvateľstva. Tlakom medzinárodného spoločenstva a vojsk, ktoré už toho času na Cypre pôsobili, došlo k zastaveniu invázie. Na sever od nárazníkovej zóny je tzv. Severocyperská turecká republika, ktorú uznalo len Turecko. Na juh od tejto zóny je Cypruská republika. Úlohou vojakov v celej nárazníkovej zóne je dodržiavanie status quo, ktorý bol dohodnutý pri zastavení palby,

tnz. nenásilnou formou vyvíjať úsilie, aby nedošlo späť k situácii pred roku 1974 a aby sa nezhoršovali podmienky dohodnuté v roku 1974 a neskôr. Sme viacnárrodná jednotka a úlohy sme si prerozdělili tak, že zodpovednosť v priestore 1. čaty prebrala maďarská časť nášho spoločného práporu a od priesmyku Karaus na východ pôsobila dve slovenské čaty s dvomi príslušníkmi Chorvátskej armády.

Znížením počtov zrejme došlo aj k modifikácii činnosti vojakov v nárazníkovej zóne...

– Samozrejme. Do januára 2005 bola naša činnosť prevažne zameraná na statické pozorovanie z pevných pozorovacích stanovišť a dopĺňaná mobilným patrolovaním a pozorovaním. Po znížení počtov sme od 1. februára 2005 prešli prevažne na mobilné patrolovanie. Zrušili sa pevné pozorovacie stanovištia a jednotlivé skupiny, ktoré predtým vykonávali pozorovanie z týchto pozícií, uplatňujú teraz mobilné patrolovanie. Na plnení úloh v nárazníkovej zóne sa podieľa i skupina vojenských pozorovateľov a styčných dôstojníkov (MOLO – Military Observer Liaison Officer). Je to

nový prvok vytvorený až po redukcii počtov, ktorý pozostáva z dôstojníkov v hodnostiach kapitána a majora so skúsenosťami vo vyjednávacej činnosti a v pozorovaní. Hlavnou úlohou týchto dôstojníkov je každodenný styk a práca so styčnými dôstojníkmi jednotlivých práporov rozmiestnených na obidvoch stranách nárazníkovej zóny, riešenie drobných konfliktov, či ich náznakov alebo nedorozumení a pod. Takže prevažná časť vyjednávacej činnosti a odborného pozorovania je prenesená na skupinu týchto dôstojníkov. Pre každú jednotku

tureckých síl a cyperskej Národnej gardy, ktoré sú v priestore nášho pôsobenia, je vyčlenená jedna skupina týchto pozorovateľov. Spolu je to päť skupín. Majú svojho vedúceho a dvoch členov.

Informácie, ktoré získajú patrolujúce skupiny, sa odovzdávajú na veliteľstvo práporu a cez službukonajúceho dôstojníka sú odstupeň veliteľom príslušných MOLO skupín, ktorí so svojimi skupinami pôsobia samostatne. Kontaktujú príslušných partnerov v jednotlivých jednotkách, dohodnú si stretnutie a riešia vzniknutú situáciu podľa zásad prijatých velením misie UNFICYP.

Cyprus – základné údaje

Rozloha: 9281 km², z toho:

- grécka časť: 5 896 km²
- turecká časť: 3 555 km²

Počet obyvateľov:

- grécka časť: 760 000
- turecká časť: 200 587

Podiel gréckeho obyvateľstva:

- grécka časť: 80 %
- turecká časť: 0,2 %

Podiel tureckého obyvateľstva:

- grécka časť: 19 %
- turecká časť: 98,7 %

Hlavné mesto:

Nikózia (Lefkozia) – 195 000 obyv.

HDP na jedného obyvateľa:

- grécka časť: 11 950 USD
- turecká časť: 3 000 USD

o schopnosti vydržať napr. v uzatvorenom a vyludnenom meste Varosha šesť mesiacov v jednej budove v skupine šiestich ľudí, ktorí sú naozaj odkázaní sami na seba.

Prešli sme celú nárazníkovú zónu, za ktorú zodpovedajú naši vojaci, a videli sme, že podmienky služby v jednotlivých úsekoch sú veľmi rozdielne...

– Máte pravdu. Všetky oblasti nárazníkovej zóny majú svoje špecifiká. Máme tri väčšie dediny, ktoré sú priamo vo vnútri nárazníkovej zóny. Jednou z nich je Athienou. Je to veľká dedina s rozvinutým farmárstvom a priemyslom. Je tam veľký priestor, ktorý nazývame priestor pre civilné využitie a činnosť v ňom je dennodenne veľmi rušná. Žijú v nej iba cyperskí Gréci, a tak našou úlohou tu je dávať pozor, aby sa títo ľudia nepriblížili k čiare zastavenia palby tureckých síl v roku 1974. Je stanovená hranica, tzv. farmárska bezpečnostná čiara, po ktorú môžu farmári vykonávať akúkoľvek činnosť bez obmedzenia. Najväčším problémom je, že sa niektorí farmári snažia vykonávať činnosť i za touto čiarou. Cyprus nie je veľký a dobrej, úrodnej pôdy je tu skutočne málo, preto sa veľmi intenzívne využíva.

Druhou oblasťou je oblasť Troulli. Aj tu chcú ľudia rozširovať a zveľaďovať svoje farmy, využívať tento priestor. Našou snahou je dosiahnuť na velení misie rozšírenie priestoru pre civilné využitie, aby miestne obyvateľstvo mohlo v nárazníkovej zóne stavať domy, účelové budovy pre farmy, nový kostol a aby sa mohol tento priestor intenzívnejšie využívať.

Iná situácia je v priestore Pyla. Je to biko-munálna dedina, kde žije okolo 500 tureckých „cypriotov“ a vyše 700 gréckych „cypriotov“. Títo ľudia nažívajú v dobrej zhode. Hlavne tí starší, ktorí sa poznajú dlhé roky. Mladší sú horkokrvnejší a viac podliehajú rôznym ideológiám, takže medzi nimi je horší kontakt. Na druhej strane tu intenzívnejšie pôsobí OSN. V minulosti sa tu organizovali spoločné koncerty, stretnutia a športové akcie, ktoré mali miestnych cyperských Grékov a Turkov zbližovať.

Výrazným momentom, ktorý prispel k zmierneniu napätia medzi týmito komunitami, ale i celkovo, bolo otvorenie prechodov medzi severom a juhom v roku 2003. Ľudia nemali v podstate tridsať rokov reálne informácie a predstavu, ako to skutočne na druhej strane vyzerá. Obnovovanie prerušených rodinných väzieb a spoznávanie života na druhej strane je určite dobrým východiskom do budúcnosti pre hľadanie ciest na postupne vyriešenie tohto cyperského problému.

V UNFICYP je to váš druhý pobyt. Boli ste pri tom, keď Slovenská republika

preberala zodpovednosť za IV. sektor od vojakov rakúskeho Bundesheeru v roku 2001. Môžete tieto etapy porovnať?

– Keď sme preberali sektor od Rakúšanov, v komunikácii sme mali len dve možnosti – nemčina alebo angličtina. Nebol nikto, čo by nám čokoľvek vysvetlil po slovensky. Bolo to náročné, ale zároveň motivujúce. Preberanie misie bolo skúškou kolegiality. Mali sme jednotlivcov s lepšou znalosťou

anglického jazyka i ľudí, ktorí ho ovládali horšie. Navzájom si pomáhali, a to stmelilo kolektív. Ako predtým i teraz zostáva pre nás trvalá úloha – skvalitňovanie jazykovej pripravenosti. Už počas prvého pobytu som zistil, že naši vojaci sú schopní plniť úlohy v rôznych medzinárodných kolektívoch a sú schopní vyvinúť úsilie, aby sa naozaj vyrovnali ostatným. Z odbornej stránky na Cypre držíme krok s ostatnými, ba vo via-

cerých sférach sme lepší ako oni. Príkladom je naša ženijná jednotka. Na základe výsledkov, ktoré dosiahla v minulom období, nám ponúkli, i napriek redukcii počtov misie, postaviť početnejšiu jednotku podriadenú priamo veleniu misie. Dnes vykonáva všetky ženijné práce pre celú misiu, nielen pre náš sektor. Zabezpečuje hlavne každoročnú obnovu patrolujúcich ciest, výstavbu menších mostov v nárazníkovej zóne a výstavbu kontajnerových táborov pre ubytovanie vojakov. Podieľala sa i na obnove pozorovacích stanovišť, ktoré boli prerobené na patrolujúce základne. Príslušníci tejto jednotky robia skutočne dobré meno našej armáde v celej misii.

A aké je celkové hodnotenie?

– Táto misia ako každá misia sa hodnotí dvakrát ročne. Hodnotenie sa predkladá BR OSN v júni a v decembri. Jeho obsahom je celkové pôsobenie vojakov v misii, politická i vojenská situácia a dosiahnuté výsledky. Keď OSN uzná za potrebné, aby bola zachovaná vojenská prítomnosť, tak vyčlení na jej činnosť prostriedky a vojská tu zostávajú. Časť nákladov na túto misiu hradí i cyperská vláda a na časti nákladov sa podieľa grécka vláda. Všetky menované strany pokladajú misiu za potrebnú. Pokiaľ na takom malom území je sústredených skoro 80 000 vojakov, tak tu majú svoje miesto a úlohu i vojaci mierovej misie OSN. Naše skúsenosti prezrádzajú, že ľudia sa pozerajú na modré baretý ako na záruku mieru a pokoja. Zároveň môžeme povedať, že nás, a mám na mysli vojakov celej misie nielen nášho sektoru, ľudia všeobecne rešpektujú.

Dvojstranu pripravil: **Jozef BUFFA**

Prerozdelenie zodpovednosti za misie

V marci bol veliteľ Pozemných síl OS SR brigádny generál Milan Maxim medzi našimi vojakmi v misii KFOR v Kosove ako predseda tematickej kontroly. Práve táto návšteva v ňom definitívne utvrdila predsavzatie, čím skôr uskutočniť pracovné stretnutie všetkých, ktorí sú v pozemných silách zainteresovaní na príprave a vysielaní vojakov do zahraničných misií. Táto mimoriadna pracovná porada sa uskutočnila 6. apríla v priestoroch ružomerského spojovacieho práporu.

V tomto roku prebiehajú v útvaroch pozemných síl mnohé závažné zmeny, ktoré sa dotýkajú aj zahraničných misií. Ruší sa bardejovský prieskumný prápor, ktorý mal doteraz na starosti väčšinu rotácií nášho kontingentu v silách UNDOF na Golanských výšinách. Podobný osud má aj štúrovský útvar elektronického boja, ktorý tiež vysielal svojich vojakov na Golany. Naopak, do podriadenosti pozemných síl prechádza od prvého októbra žilinský pluk špeciálneho určenia, ktorého príslušníci sa podieľajú na misii Iracká sloboda. Ďalšie zmeny nastali v súvislosti so zrušením jelšavskej delostreleckej brigády. Je potrebné znova prerozdeliť zodpovednosť jednotlivých útvarov pozemných síl za zahraničné misie,” zdôrazňuje generál Maxim. Dodáva, že aj napriek viacerým zmenám bez výnimky chceme udržať dobré meno, ktoré si Slováci v rôznych zahraničných misiách získali.

Príprava veliteľov

S tým, čo videl veliteľ pozemných síl v Kosove, bol väčšinou spokojný. Najviac ho potešilo hodnotenie slovenských voja-

kov zo strany veliteľa mnohonárodnej brigády síl KFOR. Provincia v tom období prežívala napäté chvíle. Rozhodovalo sa, či sa kosovský premiér nakoniec rozhodne vzdať funkcie a odíde vypovedať pred medzinárodným tribunálom do Haagu. Napätie v provincii rástlo a generál Maxim mal na vlastné oči možnosť vidieť našich vojakov a ich veliteľov v akcii. Práve takáto vypätá situácia odhalila aj niektoré slabšie miesta vo výstroji.

„Vojaci mi ukazovali nedostatky na ochranných štítoch, ale aj nepriestrelné vesty, ktoré im znemožňujú účinnú strelbu z niektorých pozícií. Podobných poznatkov je viac. Chceme ich čím skôr vyhodnotiť a vytvoriť podmienky na urýchlené odstránenie nedostatkov,” konštatuje generál Maxim.

Jedným z cieľov mimoriadnej pracovnej porady bolo aj vytypovanie vhodných kandidátov na miesta veliteľov kontingentov, či na medzinárodných veliteľstvách misií na obdobie tohto a nasledujúceho roku. Je dôležité, aby sa mohli s určitým predstihom pripravovať v jazykových a odborných kurzoch a nedochádzalo na poslednú chvíľu pred ich vyslaním k nežiaducej improvizácii a zmenám.

Zelená organickým jednotkám

Osvedčilo sa vysielanie organických jednotiek do zahraničných misií. Postupne by sa malo stať základom všetkých zahraničných misií. Zasadou by malo byť, že s jednotkou by išiel vždy jej organický veliteľ. Takto sa dopĺňa z našej strany aj česko-slovenský prápor v Kosove. Skúsenosti v tomto smere môže odovzdávať podplukovník Ján Parimucha, ktorý v KFOR pôsobil ako veliteľ kontingentu i jednotky z trebišovského mechanizovaného práporu. Dnes pracuje ako veliteľ nitrianskeho mechanizovaného práporu a získané poznatky z misie sa snaží presadzovať aj pri výcviku svojich podriadených.

Od roku 2001 má na starosti misiu UNDOF na Golanských výšinách bardejov-

ský prieskumný prápor. Jeho veliteľ podplukovník Marián Demčák si pochvaluje prínos i skúsenosti, ktoré jeho vojaci v misii získavajú. Nie vždy je to ale možné zlaadiť s ostatnými výcvikovými úlohami. Aj preto podľa jeho slov sa v poslednom období na rotáciách podieľali aj vojaci zo štúrovského útvaru a prieskumných jednotiek ľahkej a mechanizovanej brigády. V júni odídu na Golany poslední bardejovskí prieskumníci. Keď sa vrátia, ich materský útvar už nebude existovať...

„Snažíme sa, aby ich schopnosti a odbornosť sa naďalej využívali v iných útvaroch a jednotkách ozbrojených síl,” hovorí podplukovník Demčák a jeho slová potvrdzuje aj generál Maxim. Ten zároveň konštatuje, že v budúcnosti by sa mohli na tejto misii podieľať aj iné útvary. Nielen prieskumníci, ako sa v posledných rokoch zaužívalo.

„Som presvedčený o tom, že charakter misie by nemal robiť väčšie problémy ani mechanizovaným práporom. Pri prerazovaní zodpovednosti za jednotlivé misie ale jednoznačne budeme trvať na tom, aby sa neznížila ich úroveň a nestratilo dobré meno, ktoré tam naši vojaci získali,” zdôraznil veliteľ pozemných síl. V súvislosti s pripravovaným zákonom o štátnej službe profesionálnych vojakov poznamenal, že vojakov poteší a vhodne bude motivovať aj ministrom obrany SR Juro J. Liškom presadzovaný zvýšený zahraničný príspevok. Doterajší ich v porovnaní s našimi západnými, severnými či južnými susedmi znevýhodňoval. A to i napriek tomu, že plnili spoločné úlohy.

Jozef ŽIAK

Foto: Pavol VITKO, archív

Rok v NATO

„Dnes máme možnosť, ale aj zodpovednosť spolurozhodovať o závažných otázkach, týkajúcich sa medzinárodných vzťahov a bezpečnosti nielen v európskom, ale aj v globálnom kontexte,” povedal 8. apríla náčelník Generálneho štábu OS SR generálmajor Ľubomír Bulík na tlačovej konferencii venovanej ročnej bilancii Slovenska v NATO. Poznamenal, že uplynulý rok bol pre Slovensko veľmi náročný, keďže na jednej strane dobiehali predchádzajúce programy, akým bol napríklad Národný program prípravy SR do NATO, a na druhej strane sa rozbiehali už nové, aliančné aktivity.

Podľa generála Bulíka je hlavným prínosom nášho členstva v NATO v politickí rovine posilnenie medzinárodnopolitického postavenia Slovenska a jeho kredibilita, čo malo okrem iných pozitívnych skutočností za následok aj zvýšenie ratingu a výrazný prílev priamych zahraničných investícií. Tento finančný objem sa podľa náčelníka GR síce ešte nedá presne vyčíslit, no v každom prípade len samotné finančné prostriedky, ktoré by sme museli venovať na obranu vlastného štátu, pokiaľ by sme neboli v koalícii a chceli by sme sledovať trendy rozvoja ozbrojených síl krajín aliancie, by boli podstatne vyššie.

Príspevky a investície

Generál tiež uviedol, že príspevok Slovenska do štruktúr aliancie predstavoval vlni 120 miliónov korún, pričom v tomto roku by mali výdavky dosiahnuť 270 miliónov korún. V ďalších rokoch by sa už nemali podstatnejšie zvyšovať. Slovensko však na druhej strane môže čerpať z programu obranných investícií NATO. Prvou väčšou investíciou na Slovensku, kde by sa mali využiť zdroje z NATO, bude rekonštrukcia letiska na Sliači. Práca by sa mali začať v roku 2007 a príspevok sa bude pohybovať okolo miliardy korún. V budúcnosti je predpoklad financovať ďalšie projekty na zvyšovanie spôsobilostí a kompatibility infraštruktúry OS SR, napríklad v oblasti informačno-komunikačných systémov pre velenie a riadenie alebo v oblasti zabezpečenia obrany vzdušného priestoru.

Jednou z mimoriadne dôležitých úloh prvého roka Slovenska v NATO bolo úspešné pripojenie Centra riadenia vzdušných operácií do integrovaného systému proti-vzdušnej obrany NATO. Slovensko sa začlenilo do systému NATINADS na zabezpečenie kolektívnej obrany vzdušného priestoru.

K naplneniu cieľov NATINADS sa uskutočňujú legislatívne zmeny, príprava personálu a vybavenie technickým zariadením. Medzi prioritné aktivity v oblasti spolupráce s ďalšími krajinami NATO patrilo aj cvičenie MODRÁ HRANICA 2004, ktoré sa uskutočnilo podľa štandardov a procedúr aliancie.

Ciele a reformy

Slovenská republika v súvislosti s integráciou do NATO a plnením úloh riadneho člena prevzala na seba záväzky zapojiť sa do plánovacieho procesu tvorby a výstavby ozbrojených síl, pričom cieľom tohto pro-

cesu je zabezpečiť pre NATO dost' síl a prostriedkov aj na plnenie aliančných misií. Záväzky Slovenskej republiky na vyčlenenie síl a ich spôsobilostí zohľadnilo prijatie Cieľov síl 2004. Náš príspevok podľa Ľ. Bulíka predstavuje vyvážený súbor bojových jednotiek, jednotiek bojovej podpory a prvkov bojového zabezpečenia. Konkrétne, v časovom horizonte do 3 rokov bude našim hlavným príspevkom mechanizovaný prápor s príslušnými prvkami bojovej podpory a prvkami bojového zabezpečenia, prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany a dve ďalšie menšie jednotky.

Podľa Ľ. Bulíka však aliancia však nie je len o výhodách, ale aj o povinnostiach a záväzkoch, ktorých plnenie však zároveň napomôže zvýšiť vybavenosť a vycvičenosť samotných OS SR. „V súčasnosti Ozbrojené sily SR prechádzajú výraznou reformou, ktorú však nerobíme preto, že to od nás žiada Aliancia, ale preto, aby sme dokázali ochrániť občanov krajiny pred všetkými vojenskými, ale aj nevojenskými hrozbami,” povedal Ľ. Bulík. Okrem iného spomenul plán profesionalizácie OS SR, ktorý sa darí plniť podľa plánu, pričom v súčasnosti sú vojenské jednotky sprofesionalizované na úrovni 85 percent. K celkovým počtom možno pre porovnanie uviesť, že ak v OS SR vlni slúžilo 19 275 vojenských profesionálov a pracovalo 4152 zamestnancov, v roku 2015 by to malo byť 17 230 vojakov a 3841 zamestnancov. Generál Bulík v súvislosti s personálnou politikou vysoko ocenil vládou schválený návrh Zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, z ktorého bude vychádzať nový systém odmeňovania a kariérneho rastu príslušníkov OS SR.

Misie a funkcie

Slovensko počas roka členstva v aliancii pokračovalo v účasti na aliančných operáciách KFOR v Kosove a SFOR vo Bosne a Hercegovine. Zapojilo sa aj do operácie NATO v Afganistane. V roku 2005 prisľúbilo formou výcviku bezpečnostných zložiek účasť v novej operácii NATO v Iraku na podporu reformy bezpečnostného a obranného sektoru. S výnimkou operácie v Stredozemnom mori sa teda zúčastňujeme na každej operácii aliancie. Príslušníci ozbrojených síl SR svojou účasťou v týchto štruktúrach získavajú nové skúsenosti a v jednotkách tím dochádza k zvyšovaniu bojových schopností. Možno dodať, že aliancia ocenila aj naše špecifické skúsenosti, lebo v rámci boja NATO proti terorizmu sme sa stali v rámci aliancie vedúcou krajinou v oblasti likvidácie vojenských vybušnín.

V samotných štruktúrach NATO má Slovensko v súčasnosti 46 ľudí. Do konca roka 2006 by sme mali obsadiť 120 funkcií.

„Uplynulý rok preukázal, že Slovenská republika je platným členom NATO a jej pozícia v aliancii zodpovedá našim možnostiam a schopnostiam. Zo strany aliancie sme pokladaní za hodnoverného partnera, ktorý dodržiava svoje záväzky a aktívne sa podieľa na plnení úloh v rámci kolektívnej obrany,” konštatoval na záver generálmajor Ľ. Bulík.

Pavol VITKO

Foto: Michal BURZA

krátko

Talianska spoločnosť Alenia Marconi Systems (AMS) spolu s firmou Vitrociset SpA vytvorili dočasné konzorcium, ktoré získalo od velenia talianskych vzdušných síl kontrakt na dodanie systému simulácie riadenia leteckej prevádzky. Základom systému je integrovaná architektúra SATCAS-2000, ktorá podporuje systémy AMS pre plánovanie, riadenie a simulácie.

♦ ♦ ♦

Divízia RF Communications americkej spoločnosti Harris získala od amerického ministerstva obrany pevný kontrakt M67854-05-D-7015 v hodnote 75 miliónov amerických dolárov na dodanie vysokofrekvenčných prenosných rádiostaní HFMR typu AN/PRC-150C, súčastí, náhradných dielcov a výcviku. Zákazníkom pre tieto rádiostanice je veliteľstvo systémov pre námornú pechotu Spojených štátov amerických.

♦ ♦ ♦

Podľa niektorých ruských médií vývojová a výrobná spoločnosť Iljušin vyvíja nové lietadlo na dopĺňovanie leteckého paliva počas letu. Nový tanker, ktorého základom je konštrukcia dopravného lietadla IL-96-400T, v blízkej budúcnosti nahradí v ruských vzdušných silách tankovacie lietadlá IL-78 a IL-78M.

♦ ♦ ♦

Americká spoločnosť Northrop Grumman dodala na začiatku marca 2005 prvý palubný rádiolokátor AN/APG-81 pre nové viacúčelové bojové lietadlo F-35 Joint Strike Fighter firme Lockheed Martin Aeronautics Company, ktorá je hlavným kontraktorm tohto programu. Radar AN/APG-81 disponuje anténou s aktívnym elektronicky vychyľovaným radom.

♦ ♦ ♦

Pakistan uskutočnil 19. marca 2005 ďalšiu letovú skúšku svojej najvýkonnejšej balistickej raketovej riadenej strely. Riadená strela Shaheen II s doletom až 2 000 km má schopnosť niesť všetky typy konvenčných a jadrových bojových častí.

♦ ♦ ♦

Velenie Vzdušných síl Spojených štátov amerických oznámilo 18. marca 2005 svoj úmysel postupne zvýšiť flotilu bezposádkových lietajúcich prostriedkov RQ-1/MQ-1/MQ-9 Predator až na 15 letiek. Podľa vyjadrenia predstaviteľov USAF je nárast počtu týchto prostriedkov odpoveďou na zvyšujúce sa požiadavky na spravodajstvo, vyhľadávanie a prieskum počas vojny s terorizmom.

♦ ♦ ♦

Švédska spoločnosť Saab AB získala na začiatku marca kontrakt od spoločnosti Airbus Military na vývoj, výrobu a podporu avionického systému HLCMS (High Lift Control & Monitoring System) pre transportné lietadlá A400M. Hodnota kontraktu dosiahne 45 miliónov eur a prvý sériový výrobok dodá divízia SaabTech v roku 2008.

Mariňácky Dragon Eye

Velenie námornej pechoty Spojených štátov amerických podpísalo v decembri 2003 s firmou AeroVironment kontrakt na dodanie 1 026 bezposádkových lietadielok a 342 pozemných riadiacich staníc prieskumného kompletu Dragon Eye. Úlohou systému označeného I-SURSS (Interim-Small Unit Remote Scouting System) je zlepšenie sledovania terénu pred postupujúcou jednotkou a minimalizovanie možnosti strelby do vlastných radov. Lietadielko systému má rozpätie 1 143 mm, dĺžku 908,05 mm a celkovú hmotnosť s užitočným zaťažením 2,27 kg. Prostriedok poháňaný dvojicou elektromotorov štartuje z ruky, má dolet 5 km (limitovaný dosahom prenosu videosignálu) a operuje vo výške 90 – 150 m. Prostriedok sa orientuje pomocou systému družicovej navigácie GPS. Jeho vytrvalosť je 30 – 60 minút. Cena jedného systému, ktorý tvorí pozemná stanica, tri lietadielka a obslužná súprava je približne 100 000 amerických dolárov. Velenie USMC plánuje v rozpočtovom roku 2005 zaradiť do výzbroje celkovo 35 systémov Dragon Eye.

Tretí Osprey pre USAF

Predstavitelia amerických vzdušných síl prevzali 26. februára 2005 na leteckej základni Edwards AFB tretí skúšobný stroj CV-22 Osprey s preklopnými rotormi, ktorý zaradili do integrovanej skúšobnej skupiny ITT (Integrated Test Team). CV-22 kombinuje podľa slov zúčastnených predstaviteľov najlepšíe vlastnosti lietadla C-130 a vrtuľníka MH-53 Pawe Low, ktoré má v prvom rade nahradiť. CV-22 Osprey má dvojnásobnú únosnosť vrtuľníka MH-53 a ponúka možnosť pristáť tam, kde to C-130 nedokáže. Osprey, ktorý sprevádzajú problémy od začiatku vývoja, je podľa amerických nezávislých skupín na sledovanie činnosti vládnych inštitúcií, tzv. „Watch Dogs“, spolu s nadzvukovým stíhacím lietadlom s nízkou zachytiteľnosťou F/A-22A Raptor a modernizovaným transportným lietadlom C-130J Super Hercules, ďalším kandidátom na celkové zrušenie programu.

Aktívny Trophy

Izraelská firma Rafael Armament Development Authority Ltd. v pozícii hlavného kontraktora a spoločnosť ELTA Systems Group v pozícii subkontraktora vyvinuli a ponúkajú potenciálnym klientom aktívny ochranný systém TROPHY pre pancierové transportéry. Systém TROPHY zachytí a sleduje protitankové raketové riadené strely, určuje ich parametre, vypočíta optimálny bod zničenia v priestore a nakoniec neutralizuje toto ohrozenie prostriedkami nosiča systému. Podľa vyjadrenia predstaviteľov firmy RAFAEL je vývoj systému TROPHY v štádiu pripravenosti na integrovanie na ťažké, stredné a ľahké nosiče proti všetkým typom protitankových ohrození vrátane neriadených a riadených protitankových raketových striel. Na fotografii je kolesový obrnený transportér Stryker vybavený systémom Trophy počas jeho skúšok.

Munícia Impact Mk2

Švédsky Bofors Defence, francúzsky Giat Industries, francúzska pobočka MBDA, britská pobočka MBDA a britský QinetiQ vyvíja v tíme Team Impact nový rad inteligentnej delostreleckej munície s koncovým navedením. Okrem munície Impact

Mk1, ktorá je pokračovaním vývoja streliwa 155 BONUS, ktoré dopravuje na vzdialenosť až 60 km 2 kusy submunície BONUS so senzorovým aktivovaním SFM (Sensor-Fuzed Munition), vzniká strela druhej generácie Impact Mk2, ktorá dopraví 3 kusy submunície na vzdialenosť vyše 100 km. Dĺžka projektilu je 1 600 mm. Dostrel základného variantu munície Impact Mk2 je viac ako 75 km, dostrel s generátorom alebo prídavným raketovým pohonom presiahne 150 km. Presnosť v cieľovej oblasti je lepšia ako 10 m (alebo do 30 m v prípade nepoužitia družicového navigačného systému GPS). Užitočná kapacita munície, ktorú predstavuje submunícia, unitárna bojová časť alebo iný špeciálny náklad, dosahuje až 67 % celkovej hmotnosti strely. Kompozitový plášť a telo strely umožňuje dosiahnuť účinnosť granátu L15 v náboji s mimoriadne malou hmotnosťou 20 kg.

Muničný špecialista – RWM Schweiz AG

Švajčiarska akciová spoločnosť Oerlikon Contraves Pyrotec AG so sídlom v Zürichu, ktorá je súčasťou nemeckého koncernu Rheinmetall Defence Group, sa od 14. marca 2005 premenovala na RWM Schweiz AG. Nový názov pre tohto výrobcu munície stredných kalibrov je pokračovaním minuloročnej systematickej reštrukturalizácie divízie pre zbrane a muníciu spoločnosti Rheinmetall Defence AG. Táto reorganizácia zahmla zlúčenie viacerých dcérskych spoločností, ktoré po fúzii vytvorili firmu Rheinmetall Waffe Munition GmbH (RWM).

Mínomet CARDOM

Známy izraelský výrobca hlavňových delostreleckých systémov ponúka potenciálnym klientom autonómny mínometný systém CARDOM kalibru 120 mm. Mínometný systém CARDOM je určený pre nainštalovanie na hociký typ pásového alebo kolesového vozidla s dostatočnou nosnosťou. Systém CARDOM zahŕňa okrem samotnej zbrane aj moderný navigačný a veliteľský systém. Malý spätný ráz umožňuje celokruhový strelbu bez obmedzení. Elevácia hlavne mínometu je 40° – 85°. Palebný priemer systému je 30 – 60 delostreleckých mín v závislosti od konštrukcie vozidla a jeho celkovej únosnosti. Celková hmotnosť zbrane je 670 kg. Maximálny dostrel je 7 200 m. Kadencia strelby je 12 – 15 výstrelů za minútu.

Miroslav GYÜRÖSI
Foto: autor (3), Rafael (1)

krátko

Britská organizácia QinetiQ získala od britskej globálnej spoločnosti BAE Systems kontrakt v hodnote 5,5 milióna britských libier na dodanie kľúčových elementov pre program Tornado F3 FSP. Táto posledná modernizácia stíhacieho lietadla Tornado F3 je skončením programu optimalizácie riadených striel AMRAAM pre tento stroj. Okrem niekoľkých iných krokov zahŕňa program aj integrovanie najnovších raketových riadených striel AMRAAM AIM-120C5 a ASRAM FOC2.

♦ ♦ ♦

Spoločnosť General Dynamics Land Systems – Canada získala od spojovacieho a elektronického veliteľstva U.S. Army, ktoré je v pozícii programového manažera na systémy pre blízky boj, kontrakt na dodanie 148 vozidiel RG-31 MMPV (Medium Mine Protected Vehicle). Celková cena kontraktu nepresiahne 97 miliónov kanadských dolárov (78 miliónov amerických dolárov).

♦ ♦ ♦

V lodenici francúzskej spoločnosti DCN v Loriente 10. marca 2005 slávnostne spustili na vodu prvú francúzsku fregatu triedy Horizon, ktorá je pomenovaná Forbin. Tieto fregaty vznikajú v rámci kooperatívneho francúzskeho – talianskeho programu Horizon manažovanom rovnomeným spoločným podnikom, ktorého podielníci sú Armaris (spoločný podnik firiem DCN a Thales) a Orizzonte Sistemi Navali (spoločný podnik firiem Fincantieri a Finmeccanica).

♦ ♦ ♦

Austrálsky minister obrany Robert Hill oznámil 18. marca 2005 úspešné dodanie posledného modernizovaného hládokovacieho a protiponorkového lietadla AP-3C Orion. Posledný modernizovaný stroj z flotily 18 lietadiel tohto typu, ktoré prevádzkujú v súčasnosti kráľovské austrálske vzdušné sily, bude dislokovaný na leteckej základni RAAF Edinburgh na juhu Austrálie.

♦ ♦ ♦

Nemecká spoločnosť Rheinmetall Defence Electronics získala v decembri 2004 kontrakt na dodanie simulátora s laserovým projekčným systémom Avior pre indické námorné vojenské letectvo. Simulátor bude slúžiť na výcvik pilotov bojových lietadiel MiG-29K pre pristáť na novej lietadlovej lodi indického vojenského námorníctva. Full-Mission Simulator pre lietadlá MiG-29K indického vojenského námorníctva dodá ruská firma Kronstadt.

♦ ♦ ♦

Šesť námorných vrtuľníkov Sikorsky S-70TBM, ktoré objednalo singapurské ministerstvo obrany, budú poháňať turbohriadeľové pohonné jednotky General Electric T700-GE-401C. Dodávky motorov výrobcovi vrtuľníkov Sikorsky sú naplánované od roku 2007. Dodanie prvého vrtuľníka zákazníkovi naplánovali na rok 2008.

♦ ♦ ♦

Predstavitelia dozorných rád francúzskej motorovej firmy Snecma a francúzskej spoločnosti pre vysoké technológie Sagem oznámili 18. marca 2005 schválenie ich zlúčenia. Vytvorenie novej spoločnosti a jej nový názov Safran má potvrdiť valné zhromaždenie 11. mája 2005.

Sovietske ťažké tanky

Keď sa v súvislosti s 2. svetovou vojnou hovorí o tankoch, väčšinou je reč o amerických Shermanoch, sovietskych „técach“ T-34 či nemeckých Pantheroch a Tigroch. Menej sa spomínajú sovietske ťažké tanky KV-1 a KV-85 a ešte menej ich pokračovatelia IS-2 a IS-3, ktorí na záver vojny naháňali hrôzu aj spomínaným veľkým nemeckým „mačkám“.

Tank KV-1, nesúci iniciálky mena maršala Klimenta Vorosilova, bol súputníkom slávneho stredného tanku T-34/76. Sériovú výrobu oboch schválili koncom roka 1939 a ich hlavnou zbraňou bol 76,2 mm kanón, pričom osádka KV-1 tvorilo päť mužov a T-34 štyria. Najviac sa líšili podvozkom, pancierovaním a hmotnosťou. Zatiaľ čo T-34/76 s pancierom hrubým do 45 mm a hmotnosťou asi 27 t mal medzi prednými napínacími a zadnými hnacími kolesami päť veľkých pojazďových kolies, KV-1 s pancierom 30 až 75 mm a hmotnosťou až 46 t sa pohyboval na šiestich menších pojazďových kolesách na každom boku, pričom hore pás pridržali tri kladky. T-34 dosahoval na ceste max. rýchlosť 48 km/h, KV-1 iba okolo 35 km/h.

„Bratanci“

Po napadnutí ZSSR v júni 1941 sa stroje T-34 a KV-1 stali pre Nemcov preväpčením, pretože prevyšovali ich stredné tanky PzKpfw III a IV. To sa zmenilo koncom roka 1942, kedy sa objavili prvé PzKpfw V Panther (75 mm kanón, hmotnosť 45 t) a PzKpfw VI Tiger I (88 mm kanón, hmotnosť 56 t). Reakciou Sovietov bolo prezbrojenie tankov T-34 aj KV-1 kanónmi

kalibru 85 mm vo zväčšenej veži. Nové T-34/85 a KV-85 s pancierom hrubým až 75 mm dokázali na 500 m prebiť aj 102 mm čelný pancier Panthera a Tigra. Zatiaľ čo však stroje T-34/85, ktorých hmotnosť stúpila na 32 t a považujú sa za najlepšie stredné tanky 2. svetovej vojny, vyrobili od decembra 1943 do jej konca asi 17 000, KV-85 čoskoro začali nahrádzať ešte výkonnejšie stroje.

Sovietska generalita totiž žiadala ťažký tank s väčšou palebnou silou, akou disponoval KV-85. a to s kanónom kalibru 122 mm. Išlo vlastne o pokračovanie série KV, pretože sa počítalo s použitím prvkov podvozka staršieho ťažkého tanku T-100/SMK, z ktorého vychádzal i KV. Keďže však medzičasom maršal Vorosilov upadol do nemilosti a jediným sovietskym „bohom vojny“ zostal Josif Stalin, prišli na rad iniciálky jeho mena JS, resp. IS. Napriek tomu stroje KV aj IS možno označiť za „bratancov“.

Najlepšie sovietske ťažké tanky

Zostrojiť nový tank dostala začiatkom roka 1943 za úlohu konštrukčná skupina, ktorá pracovala i na KV. Najskôr postavili tank IS-85, v obmedzenej výrobnej sérii označený ako IS-1, čo bola vlastne pre-

Ťažké tanky KV-1 so 76,2 mm kanónom podstúpili krst ohňom ešte v rusko-fínskej vojne (1939/1940) a v roku 1941 opäť so strednými T-34/76 čelili nemeckému vpádu. Foto: archív

pracovaná verzia KV-85 s pancierom silnejším až o 50 mm, ale s hmotnosťou iba 44 t. Potom však v tzv. Tankograde na Urale vznikol stroj IS-2, ktorý sa stal druhým najlepším ťažkým sovietskym tankom 2. svetovej vojny.

IS-2 so 4-člennou osádkou si zachoval hmotnosť tanku KV-1, teda 46 t, a s 12-valcovým dieselovým motorom W-2-IS s výkonom 600 k dokázal na ceste vyvinúť rýchlosť 37 km/h. Vzadu umiestnený motor poháňal zadné hnacie kolesá s veľkým ozubením, pričom medzi nimi a prednými napínacími kolesami sa po pásoch odvažovalo šesť menších zdvojených pojazďových kolies zavesených na torzných tyčiach. Hore pásy podopierali tri kladky.

Oproti sérii KV sa pri IS-2 výrazne zlepšil pancier, ktorý mal na rozhodujúcich miestach hrúbku až 120 mm. Najpodstatnejšie však bolo, že do veže prišiel 122 mm kanón D-25, ktorého 25 kg ťažká protitanková strela (viezol ich 28) na vzdialenosť 1 000 m prebýjala až 160 mm hrubý pancier. K sekundárnej výzbroji IS-2 patrili tri 7,62 mm guľomety DT (jeden spriahnutý s kanónom, druhý lafetovaný v čele korby a tretí v zadnej časti veže) a jeden protiletadlový 12,7 mm guľomet DŠK na streche veže.

Bez konkurencie

IS-2, ktorých vyrobili asi 4 400, boli skutočne účinnou zbraňou. Dokázali zničiť hmotnosťou porovnateľný Panther aj o 10 t ťažší Tiger I a veľké šance mali aj proti najťažšiemu nemeckému tanku PzKpfw VI Tiger II – tzv. Königstigrovi s hmotnosťou takmer 70 t.

Úplne na konci vojny stihol do bojov zasiahnuť ešte dokonalejší IS-3 so 122 mm kanónom a pancierom hrubým až 230 mm. Išlo o celkom novú koncepciu s vežou i korbou tvarovanou tak, že vlastne ani nepotreboval silnú ochranu, pretože nepriateľské strely sa po ňom väčšinou sklzli! Tento najlepší sovietsky bojový ťažký tank, ktorý však už skôr patrí do ďalšieho obdobia a inšpirovali sa ním aj tvorcovia moderných T-72 či T-80, zvládol nielen Königstigra, ale aj ešte obávanejší stíhač tankov Panzerjäger Tiger Ausf. B s 250 mm čelným pancierom a 128 mm kanónom PaK 44.

PhDr. Ján DOLINAY

Ťažký tank IS-2 so 122 mm kanónom v tzv. pochodovej polohe s vežou obrátenou o 180° dozadu.

Kresba: Rudolf TOMŠA

Maršal víťazstva

Georgij Konstantinovič Žukov (1896 – 1974) prežil strastiplný život, aby nakoniec zásluhou nezlomnej vôle prekonal všetky prekážky v úspešnej vojenskej kariére a zapísal sa ako jedna z najväčších legiend 2. svetovej vojny. Svoj vzťah k uniforme začal rozvíjať ako dôstojník cárskej armády, aby v nasledujúcej vojne skončil ako maršal víťaznej Červenej armády.

Georgij Konstantinovič Žukov sa narodil 1. decembra 1896 v obci Strelkovka. Do armády bol povoláný v roku 1915 a ako prieskumník si počas bojov na východnom fronte vyslúžil za chrabrosť a odvahu viaceré vyznamenania. Ako bývalý dôstojník cárskej armády v roku 1918 dobrovoľne vstúpil do rodiajacej sa Červenej armády a svoj život natrvalo zasvätil vojenskému remeslu.

Žukov v medzivojnovom období rýchlo postupoval vo vojenských hodnostiach, aj vo funkčnom zaradení. Ako dlhoročný veliteľ jazdeckého pluku absolvoval v rokoch 1924 a 1925 Vysokú jazdeckú školu v Leningrade a v rokoch 1929 a 1930 aj Školu pre štábných dôstojníkov v Moskve. Sám sa teoreticky a prakticky zdokonalil natoľko, že už vtedy ho pokladali za jedného z najtalentovanejších a najschopnejších veliteľov Sovietskej armády. Potom, čo postupne prešiel veliteľskými funkciami na brigádnom, divíznom a zborovom stupni, bol v júni 1938 menovaný za zástupcu veliteľa Bieloruského zvláštneho vojenského okruhu a povýšený do hodnosti zborového veliteľa.

Polemika so Stalinom

Svoj vojvodcovský talent a hlboké vojenské znalosti mohol čoskoro preukázať na Ďalekom východe. Po vpáde japonských militaristov do Mongolska v lete 1939 riadil operácie spojených sovietsko-mongolských vojsk na rieke Chachyn-Gol, kde Japoncov na hlavu porazil. V lete 1940 prevzal v hodnosti armádneho generála post veliteľa Kyjevského zvláštneho vojenského okruhu a jeho autorita naďalej rástla. Prejavom dôvery najvyšších straníckych a štátnych orgánov bolo menovanie do funkcie náčelníka Generálneho štábu Červenej armády v januári 1941. Z jeho úrovne sa v predvečer vojny pokúsil rôznymi opatreniami dosiahnuť výraznejšie výsledky pri upevňovaní obrany-schopnosti krajiny a bojovej pripravenosti armády. Pre nedostatok času a Stalinom chybné definovanú obrannú stratégiu však tieto opatrenia nemohli zabezpečiť úspech pri odrazení náporu Nemeckej armády.

Na chaotický priebeh úvodnej fázy nepriaznivo vplývali najmä chybné rozhodnutia a nesystematické velenie J. V. Stalina, ktoré zbavovalo Červenú armádu možnosti organizovane ustupovať. Žukov zato neváhal sovietskeho diktátora otvorene kritizovať, v dôsledku čoho medzi nimi často vznikali kontroverzie. Tie vyvrcholili v júli 1941 Žukovovým odvolaním z funkcie náčelníka a pridelením na front. Stalin však na svojho generála nezanevrel a jeho služby naďalej využíval. Ponechal ho v Hlavnom stane vrchného velenia aj v Štátnom výbore obrany. Žukov sa takto mohol po celé obdobie vojny výrazne podieľať na strategickom plánovaní, príprave a uskutočnení všetkých veľkých operácií Sovietskej armády.

Záchranca Leningradu aj Moskvy

Bol vždy tam, kde to najviac horelo. S Juhozápadným frontom organizoval prvé úder v priestore Brodov a Dubna už v priebehu júla 1941. Koncom augusta zohrali vojská Záložného frontu pod jeho velením rozhodujúcu úlohu počas víťazného protiútku pri Jelni. Ešte výraznejšie sa vojvodcovské schopnosti Žukova prejavili pri úspešnej obrane obklúčeného Leningradu na jeseň 1941. Ako veliteľ Leningradského frontu energicky riadil rozsiahle opevňovacie práce na prístupoch k mestu, predvídavo reagoval na všetky nepriateľské úder a majstrovsky organizoval súčinnosť rôznych druhov zbraní.

Krátko nato ho povolali späť do Moskvy, aby prevzal velenie Západného frontu, ktorému mala v nadchádzajúcej bitke o sovietsku metropolu pripadnúť hlavná úloha. Vojvodcovské schopnosti Žukova prešli na prelome rokov 1941/42 pri bránach Moskvy doposiaľ najtvrdšou skúškou. Obstál tak v obrane, ako aj pri následnom protiútku. Pod Moskvou dosiahla Červená armáda po prvýkrát víťazstvo strategického významu a otriasla mýtom o neporaziteľnosti Wehrmachtu.

Záchranca Leningradu a Moskvy sa mal čoskoro stať aj záchrancom Stalingradu. Ako skúsený a rozvážny stratég bol koncom augusta 1942 menovaný zástupcom ľudového komisára pre obranu a súčasne zástupcom vrchného veliteľa a odvelený na Stalingradský front.

Prítomnosť Žukova bola vždy predzvesťou niečoho veľkého. Po skvelom zorganizovaní obrany Stalinovho mesta uskutočnili sovietske vojská v novembri 1942 rozsiahlu prielomovú operáciu, výsledkom ktorej bolo obklúčenie a následná kapitulácia nemeckých vojsk v meste. Na operácii, ktorú osobne plánoval, sa však nezúčastnil. Medzitým ho totiž preveli do moskovského sektoru, aby tu bojovou činnosťou odpútal pozornosť nepriateľa a viazal jeho sily. Následne bol prevelený späť do oblasti Leningradu, kde koordinoval operácie frontov pri prelomení blokády mesta. Za preukázané úspechy mu bola v januári 1943 udelená hodnosť maršala Sovietskeho zväzu.

Bol predzvesťou „niečoho veľkého“

Rukopis Žukova bol viditeľný aj pri mohutnej bitke v Kurskom oblúku v lete 1943, po ktorej sa všeobecne začalo hovoriť, že „kde je on, tam je aj víťazstvo“. Po predvídavej predpovedi zámerov nemeckého velenia soieteri najmä jeho zásluhou prijali vyčkávací defenzívny plán. Jeho výsledkom bolo postupné zničenie pro-

ktivníka, po ktorom sa sovietska armáda definitívne zmocnila strategickú iniciatívu. Bol to taktiež maršal Žukov, kto riadil následnú bitku o Dneper a dozeral na súčinnosť bleskového postupu 1. a 2. ukrajinského frontu Ukrajinou. V lete 1944 usmerňoval a koordinoval činnosť 1. a 2. bieloruského frontu v rozsiahlej Bieloruskej útočnej operácii, ktorá znamenala kolaps nemeckých vojsk na strednom úseku frontu. Jeho úloha zástupcu Stalina pri koordinácii jednotlivých operácií sa týmto skončila a Žukov „odišiel“ do poľa ako frontový veliteľ. V novembri 1944 dostal velenie 1. bieloruského frontu, ktorý mal v zostávajúcom období vojny pôsobiť na strategickom berlínskom smere. Žukov zohral vedúcu úlohu pri príprave a uskutočnení mohutnej Viselsko-oderskej a v jej rámci Varšavsko-poznaňskej útočnej operácie z januára až marca 1945, ktoré viedli k oslobodeniu stredného a západného Poľska. Útvary a zväzky jeho frontu zohrali kľúčovú úlohu aj pri Berlínskej útočnej operácii z apríla a mája 1945. Ako reprezentant sovietskeho vrchného velenia potom 8. mája 1945 prijal v Karlshorste bezpodmienečnú kapituláciu Nemecka.

Po vojne zastával významné vojenské a politické funkcie. Do jari 1946 stál na čele sovietskej vojenskej okupačnej správy v Nemecku, potom bol nakrátko menovaný za veliteľa sovietskych pozemných vojsk a námestníka ministra obrany. Strach Stalina z vojnového hrdinu však viedol k jeho postupnému odstráneniu z veľkej politiky. Pôsobil najprv ako veliteľ Odesského a potom Uralského vojenského okruhu. Po Stalinovej smrti sa jeho autorita nakrátko obnovila. Bol znovu menovaný námestníkom ministra obrany a v apríli 1955 aj ministrom. Následne sa však stal obeťou nezhôd na vrchnom veliteľstve, ktoré pohotovo využil N. S. Chruščov. Žukova v jeseň 1957 vojensky definitívne odpísali. Odvtedy žil v ústraní. „Maršal víťazstva“ zomrel 18. júna 1974.

Alex MASKALÍK
Foto: archív VHÚ

Gulag, Buzuluk, víťazstvo

Tento muž prešiel všetkými bojiskami československých vojenských jednotiek na východnom fronte. K protifašistickému odboju sa pridal nie až v Buzuluku, ale členom jednotky, ktorú v poľskom Krakove formoval podplukovník Ludvík Svoboda, sa stal už v roku 1939. Zažil poniženie, keď bol internovaný v stalinistickom gulagu za polárnym kruhom. Po bojoch pred Duklou sa liečil zo zranení. Oslobodzoval celé Slovensko a víťazstvo oslavoval v Prahe. Ten muž sa volá Nikolaj Tegza a žije v Liptovskom Mikuláši.

Automat Špagin — osobná zbraň Nikolaja Tegzu, ako aj jeho frontová uniforma — i to sú súčasťou vojenského múzea, ktoré tento vojnový veterán spravuje na pôde Národnej akadémie obrany v Liptovskom Mikuláši. Okrem ďalších zbraní v ňom vidíme bodáky, vojenské lopatky, mapy či torby. Dokonca aj lebku a povedľa hrdzavú nemeckú prilbu so strelou, ktorá v nej uviazla presne v oblasti stredu čela. Súčasťou expozície sú aj vojenské predmety z 1. svetovej vojny a panely, ktoré informujú o období Štúrovcov či Veľkej Moravy. Kúsok ďalej sú súčasné uniformy našich vojakov aj niektorých spojencov z NATO. Azda už 2000 exponátov zozbieral za posledných 60 rokov Nikolaj Tegza, plukovník vo výslužbe.

Polárny mráz

„Keď v roku 1939 obsadili Nemci Čechy aj Moravu a vznikol Slovenský štát, našu Podkarpatskú Rus obsadili maďarskí fašisti. Bola to pre nás veľká trauma. Moji rodičia mali prvú československú republiku naozaj radi. Navyše po príchode maďarských okupačných vojsk zakázali učiť aj v našom reálnom gymnáziu v Chuste, kde som študoval“, spomína Nikolaj Tegza. Dodnes je hrdý na to, že sa v roku 1922 v podkarpatskom Berezove narodil ako občan československej republiky.

Starý, no stále svieži muž, s ktorým sa rozprávame v jeho múzeu, ďalej pokračuje: „Väčšina študentov zo stredných škôl narýchlo odchádzala z obsadených území študovať do Poľska. Tam sme sa aj s našimi profesorami dozvedeli, že v Krakove sa formuje československá dobrovoľnícka vojenská jednotka. Keď sme zistili, že jej velí podplukovník Ludvík Svoboda, nikto nás už nemusel o ničom presvedčať. Tento dôstojník totiž dlhý čas pôsobil na Podkarpatskej Rusi v Užhorode ako veliteľ divízie. Všetci ho tam poznali. A všetci si ho vážili ako rozvážneho, inteligentného a slušného človeka. Stačilo jeho meno a vedeli sme, kde je naše miesto.“

Po ústupe a príchode Svobodovej jednotky do ZSSR nasledovalo niekoľko neprijemných prekvapení. Pán Tegza pokrúti hlavou, ako keby mu ani teraz do nej nešlo, čo všetko v nasledujúcich mesiacoch musel prežiť.

Prežiť. Prišiel však rok 1942 a dohoda československej exilovej vlády v Londýne so sovietskym vedením.

„Keď nás zhromaždila sovietska tajná služba NKVD a jej dôstojník nám povedal, že bývalí občania Československa sa môžu

a začal sa výcvik. Viedli ho bojovníci z 1. svetovej vojny, ale aj sovietskí inštruktori. Trval niekedy viac ako 12 hodín denne. Voľno bolo akurát v sobotu popoludní a v nedeľu. No aj vtedy sme chodili dobrovoľne pomáhať do tamtojšej zbrojovky...“

Pán Tegza sa postaví so stoličky a z vitríny vyberie svoj Špagin. Historickú zbraň potažká v ruke ako svoju starú dobrú známku. Pomaly sa opäť rozhovori: „Neviem, či toto, čo vám poviem, dokáže každý pochopiť. Vždy, ako si spomeniem na to nasadenie a úprimné nadšenie, s akým sme cvičili a s akým sme sa pripravovali na boj, aj teraz ma ešte zamrazí. Dodnes ma pozývajú na besedy s mládežou a zakaždým, keď hovorím o Buzuluku, som dojatý. Tá nálada bola naozaj neopísateľná. Keď náš česko-

„Naša jednotka sa najskôr rozpadla na dve časti. Jedna skupina sa dostala do Suzdalu pri Moskve a druhá do Kamenca Podolského a Charkova. Tam nás zastihlo napadnutie ZSSR. Boli sme izolovaní. Nás, pochádzajúcich z Podkarpatskej Rusi, odrazu začali vnímať ako nepriateľské osoby, ktoré podliehali maďarskému režimu Mikuláša Hortyho. Vzápätí sme boli deportovaní do pracovných zajateckých táborov. Ja som sa dostal až za polárny kruh. Stávali sme priehradu a veľké letisko neďaleko mesta Vorkuta. Ďalší fárili v baniach alebo hotovili drevo.“

Boli to stovky lágrov smutne známych ako súostrovia Gulag. Nikolaj Tegza spomína na 200- či 150-gramové prídely chleba na deň. Kto na šachte alebo na letisku nesplnil normu, tomu prídely zmenšili. To bol často aj začiatok jeho konca. Hovorí o tom, ako zažil 47 stupňov pod nulou. Aj o tom, ako pomaly prestával veriť, že by mohol

prihlásiť do jednotky nášho štátu, ktorá sa formuje v Buzuluku, neviem o nikom, kto by nezdvihol ruku. Či už bol ako-tak zdravý, alebo na smrť zmorený. A to nielen preto, že už nič horšie na svete ako lágery nás nemohlo čakať...“

Z Vorkuty do Buzuluku im cesta v železničných vagónoch trvala celý mesiac. Po ceste priberali z ďalších gulagov ďalších budúcich bojovníkov. Niektorí vážili len 40 kilogramov. „V meste Kotlas nás prezliekli z lágrových handier do zimných vojenských uniforiem a začali nám dávať konečne poriadne nejst. Do Buzuluku sme prišli v novembri 1942. Po lekárskej prehliadke všetkých čakala karanténa.“

K boju!

„V januári a februári 1943 nás riadne odvedli do armády. Obliekli do anglických uniforiem s ruskými zimnými doplnkami

slovenský samostatný prápor 31. januára 1943 konečne odosielali na front k Charkovu do obce Sokolovo, najmä dôstojníci to vnímali ako šancu na reparát za to, že sa republika nepostavila Nemcom na odpor už v roku 1938. Vedeli sme, že naša tisícika vojakov je v tejto vojne ako kvapka v mori. Ale tiež sme vedeli, že po československých vojakoch, bojujúcich proti fašistom na západnom fronte, sme tu aj my, ktorí bojujeme za Československo od východu...“

O nasadení československých jednotiek na východnom fronte od samostatného práporu až po armádny zbor boli napísané desiatky či stovky historických kníh. Sústredne sa preto len na vojaka Nikolaja Tegzu, ktorý bol v Buzuluku zaradený do 3. roty: „Po prvých bojoch pri Sokolove som videl aj našich prvých padlých. Človek so smrťou podvedome ráta, ale ten pocit, že včera sme spolu sedeli pri stole a rozprávali sa o tom, čo bude až sa raz vrátíme do-

mov — a dnes ich už niet, ten pocit bol strašný. Bolela ma tá prázdnota, čo po nich ostávala. S tým sa však bolo treba vyrovnávať. A či som mal strach? Kto by ho nemal? Keď Nemci začali útočiť zo vzdialenosti 600-700 metrov s tankami na náš úsek, bál som sa najviac toho, či sa s nimi vôbec dá našimi protipancierovými 45-milimetrovými puškami bojovať. Či prebijú ich pancier... Veľmi sme sa báli aj zajatia. Keď nám inštruktori premietali film o tom, čo robili Nemci so zajatcami, vedeli sme, že musíme len zvíťaziť alebo zomrieť. Pritom mne ani taký film nebolo treba. Po zážitkoch z Vorkuty som si vedel život v koncentrácii celkom dobre predstaviť...“

V Novochopersku, kde sa po stiahnutí z frontu začala formovať 1. československá samostatná brigáda, bol Nikolaj Tegza pridelený k protiletadlovému delostreleckému oddielu. Pri tomto druhu zbraní bojoval až do konca vojny. Čakali ho boje o Kyjev, Bielu Cerkev, Žaškov či Lvov. Na západnej Ukrajine ho neminulo zranenie. Ak by ste aj dnes Nikolaja Tegzu stretli v priestoroch liptovskomikuláškovej akadémie v saune, kde je častým hosťom, hneď si všimnete, že mu zasiahlo nohu.

„Pálili sme proti nemeckým lietadlám, keď nás zamerali nemecké mínomety. Bol som zástupca veliteľa batérie a práve som riadil boj, keď niekoľko metrov povedľa explodoval mínometný granát. V podstate sme mali šťastie. Okrem ťažkých zranení nikoho nezabilo. Po dvoch mesiacoch liečenia v tyli sa vrátil na

front. Stihol prežiť celé peklo Karpatsko-duklianskej operácie.

Tri dni po prechode Duklou mladý podporučík Nikolaj Tegza zostavil svoje protiletadlové kanóny vo Vyšnom Komárniku. Následne aj jeho čakali boje o Svidník a Stropkov. Silnú obranu na Ondave predlomili 18. januára 1945, postupne oslobodili Prešov, za veľmi ťažkých zimných podmienok prešli cez Branisko a 28. januára vyhnali fašistov z Popradu. Bolo až mínus 29 stupňov a vyššie metra snehu.

S pánom Tegzom sa presúvame z mesta na výšinu Háj nad Liptovským Mikulášom. Po výstupe z auta treba prejsť ešte asi dva kilometre pešo. Pri našom marcovom stretnutí tiež mrzlo a bola kopa snehu, ale tento veterán mal obdivuhodnú kondíciu. „Keď sme oslobodili Važec, prišiel rozkaz oslobodiť Liptovský Hrádok a Liptovský Mikuláš. Práve táto výšina Háj bola strategickým miestom, ktorú dobýjali raz jedni a potom druhí. Nikto nečakal, že boje o Mikuláš budú až také kruté. Veď trvali celé dva mesiace...“

Už sa zotmelo, ale pán Tegza nás na Háji sprevádza areálom pamätníka, ktorý tu stojí na pamiatku 4,5 tisíc padlých, z ktorých je tu 1368 aj pochovaných.

„Ružomberok sme oslobodili 5. apríla, po ťažkých bojoch sme 30. apríla porazili Nemcov v bojoch o Žilinu a postúpili cez Biele Karpaty na Moravu smer Olomouc, Prostějov, Kroměříž. Naša jednotka skončila bojovú cestu 8. mája v dedine Němčice na Hanej...“

Odkaz minulosti

Koniec vojny zastihol Nikolaja Tegzu v hodnosti podporučík. Ako dôstojník chcel ostať slúžiť v Československu. Podarilo sa. Pokračoval vo svojej špecializácii v rámci protivzdušnej obrany. Slúžil v posádkach Praha, Brno, Olomouc, Prostějov, Hradec Králové, opäť Brno, Košice a Liptovský Mikuláš.

„Keď sa v roku 1959 armáda začala prezbírovať na raketovú techniku, vybrali ma do Vojenského učilišťa v Liptovskom Mikuláši. Viedol som preškolenie centrum. Potom som mal ďalšie funkcie a na tunajšej bývalej Vojenskej strednej škole, kde som skončil profesionálnu kariéru v roku 1977,“ hovorí Nikolaj Tegza, plukovník vo výslužbe.

Opäť sme v jeho múzeu, ktoré sa nachádza v zadnom internátnom trakte Národnej akadémie obrany. Prestahoval ho sem v roku 2003, keď skončila svoju činnosť vojenská stredná škola. Otvorené má niekoľkokrát v týždni. Samozrejme, venuje sa aj manželke, dcére či vnučke, ale dopredu ho stále ženie zbieranie ďalších predmetov, súvisiacich s vojenskou históriou. Treba povedať, že mu stále pribúdajú. Vdovy po protifašistických bojovníkoch a ich deti vedia, že pamiatky po svojich blízkych, ktoré venujú Tegzovi, nikto nerozkradne. Že prečo by sa tak malo stať?

Nuž — a či sa nepamätáte na začiatok 90-tych rokov? Na tie mesiace, kedy boli v útvoroch nezmyselne rušené a vzápätí

doslova rozkradnuté desiatky izieb vojenských tradícií? Pritom stačilo z nich zmyť ideologický nános...

„Dúfam, že sa mi podarí presťahovať expozíciu do navštevovanejších priestorov,“ avizuje pán Tegza. A kde by to malo byť? Nuž — v rozľahlých betónovo chladných vstupných halách akadémie. „Z vedenia akadémie mi sľúbili, že dajú vyrobiť vitríny a že tam presunieme čo najviac exponátov. Chceme, aby boli popísané v slovenčine, angličtine aj v ruštine. Veď k nám prichádzajú do kurzov či na návštevy vojaci z desiatok krajín, ktorí ani netušia, ako tuho sa v druhej svetovej vojne bojovalo aj o samotný Liptovský Mikuláš.“

Niektoré exponáty sú majetkom ozbrojených síl, ale podstatnú časť vlastní Nikolaj Tegza. Ostáva teda zodpovedať ešte na jedno otázky. Komu do budúcnosti zanechá svoje minimúzeum?

„Celé desaťročia zbierania všetkého, čo súvisí s vojnou, som každý exponát vnímal ako majetok národa. Núkali mi za veľa vecí veľa peňazí. V živote mi ale ani nenapadlo, aby som voľačo predal. Chceme, aby ľudia vedeli, že sa tu bojovalo. Aby mali úctu k tomu, na čo sa už až príliš zabúda. Aby nezabudli na to, o čom všetkom bola druhá svetová vojna a za čo padli pred šesťdesiatimi rokmi aj moji kamaráti. Celé toto dedičstvo chceme preto zanechať vojsku a prostredníctvom neho verejnosti.“

Pavol VITKO

Foto: autor

Liptovský Mikuláš - 4. apríla (1945-2005)

Boje o Liptovský Mikuláš boli druhými najťažšími na území Slovenska hneď po Dukle. Front sa tu zastavil na dva mesiace. Nemecké jednotky ustúpili z mesta až po útočnej ofenzíve sovietskych vojsk a 1. čs. armádeho zboru v noci na 4. apríla.

V bojoch o centrum Liptova padlo 4563 československých a sovietskych vojakov. Na vojenskom cintoríne na Háji - Nicovom nad Liptovským Mikulášom je pochovaných 1368 padlých príslušníkov 1. československého armádneho zboru. Padlí sovietski vojaci boli prevezení a pochovaní na cintoríne sovietskych vojakov na Bóriku v Žiline.

V rámci osláv 60. výročia oslobodenia Liptovského Mikuláša sa uskutočnilo slávnostné kladenie vencov pri pomníku padlých na námestí a na pamätníku na Háji. Národná akadémia obrany (NAO) maršala Andreja Hadíka v Liptovskom

Mikuláši pripravila na túto príležitosť vojenskú simuláciu bojov na zadnom Háji, na ktorej participovali jej kadeti a ich velitelia.

Oslovili sme vojnového veterána mjr. v. v. Juraja Biľu, ktorý na oslavy pricestoval z Trnavy. Prišiel sa pozrieť na miesto, kde bojoval pred 60-timi rokmi. Ako veliteľ čaty 6. poľného práporu 3. brigády v prudkých bojoch o Liptovský Mikuláš sa pričínili o to, že ich prápor dostal označenie „liptovský“. Dojatý Juraj Biľo si pozrel i hroby padlých spolubojovníkov na Háji-Nicovom.

Slováci sa v povstaní a na vojnových bojiskách v radoch 1. čs. armádneho zboru distancovali od fašizmu, prihlásili sa k myšlienkam slobody a demokracie. Tieto historické fakty majú čo povedať i súčasnej dobe – sú tradíciou a podporou vlastenectva mladej generácie.

Alena HARAGOVÁ

Ťažké je oceniť všetko dobro...

... poznamenal v posledný marcový deň vo svojom vystúpení pri vyhodnocovaní ankety Vojenský čin roka 2004 v petržalskom divadle Aréna minister obrany Juraj Liška na adresu všetkých nominovaných jednotlivcov i kolektívov. Zdôraznil, že hrdinské činy sa často dejú v tichosti, bez vedomia nás ostatných. Len tí, ktorí sú s nimi priamo spätí, dokážu precítiť ich váhu a oceniť ich šľachetnosť. Nám ostatným ostáva len vytvoriť priestor na vyslovenie obdivu a úprimnej vďaky.

Takýmto priestorom je už osem rokov anketa Vojenský čin roka. Pri jej zrode stáli súčasní pracovníci Vydavateľskej a informačnej agentúry MO SR M. Minár, B. Roštecký a P. Repková, pričom tento rok držal v ruke pomyselnú dirigentskú paličku riaditeľ Komunikačného odboru M. Kemény. Anketa pomohla od svojho vzniku zviditeľniť činy ľudskosti desiatok jednotlivcov a kolektívov – všetci urobili niečo navyše. Urobili

Urobiť niečo navyše

Tak ako to urobil kapitán v zálohe MUDr. Ondrej Hatala, ktorý pri dvoch útokoch na pozície koalíčných síl v operácii Iracká sloboda s vysokou profesionalitou a obetavosťou zachraňoval zranených vojakov a civilný personál. Či rotný Martin Karas, ktorý pri dopravnej nehode nečinne nepostával, ako ostatní svedkovia, ale s ohrozením vlastného života vytiahol

to, čo by sme mohli urobiť aj viacerí z nás. Lenže nestačí len byť v správny čas na správnom mieste. Treba prekonať vlastnú ľahostajnosť či nevšímavosť a urobiť práve to niečo navyše – obetavé, šľachetné, ľudské. Niečo, čo je veľakrát spojené s určitou námahou, nebezpečenstvom, či dokonca ohrozením vlastného života...

a zachránil vodiča horiaceho auta. Víťaz kategórie: Záchrana života vojak Miroslav Staník (od 1. apríla čatár), ktorý prijal gratuláciu a ocenenie od ministra obrany Juraja Lišku, si takto spomína na minuloročný júnový deň v operácii Iracká sloboda: "Práve som smeroval k jame, kde sa stala tragédia pri nepriateľskom mínometnom

Útok. Veliteľ kričal, že na nás útočia. Rýchlo som vysypal muníciu, ktorú som mal naloženú a zakryl ju. Bola vysoko výbušná a tenkostenná. Lietajúce črepiny ju veľmi ľahko mohli priviesť k výbuchu a tragédia by bola ešte horšia. Spoločne s Poliakmi sme sa ukryli za Boženu. Vtom som videl, ako jeden poľský vojak, celý spálený, bez oblečenia dezorientovane pobehuje. Vyskočil som, chytil som ho za ruku a zažil šok. Jeho koža ostala v mojej dlani... Rýchlo som ho stiahol na zem a prikryl. Strelba a výbuchy neustávali, a tak som ho odtiahol k Božene, kde sa ho ujali jeho kolegovia," spomína vojak Staník (na fotografii vpravo hore stojí v strede).

Rodák z Dolného Kubína, ktorý po maturite na stavebnej priemyselke bol na vojenčine ako atlét v Dukle Banská Bystrica. Po sedemročnej prestávke, keď si na živobytie zarábala ako vodič kamiónu, nastúpil pred piatimi rokmi ako profesionálny vojak k martinskému Práporu okamžitej reakcie, mal za sebou už skúsenosti z misie KFOR v Kosove. Pri spomienke na minuloročný zážitok z Iraku len skromne prehodí, že neurobil vlastne nič zvláštne. Vtedy bol vraj poľskému vojakovi najbliž-

šou. Nepochybujú, že rovnako by reagovali jeho kolegovia, keby išlo o neho. Aj preto dodnes nedá dopustiť na kolektív, ktorý sa minulý rok zišiel v Iraku.

šie. Nepochybujú, že rovnako by reagovali jeho kolegovia, keby išlo o neho. Aj preto dodnes nedá dopustiť na kolektív, ktorý sa minulý rok zišiel v Iraku.

Zabránili lynčovaniu

V kategórii pomoc verejnosti bola nominovaná slovenská ženijná jednotka v misii UNMEE. Jej príslušníci okrem iného nezištné pomáhali obyvateľstvu africkej Eritrey pri opravách škôl, budovaní športovísk pre deti, ošetrovaní chorých, ako aj pri úprave brodov a ciest. Zamestnanec vysoko špecializovaného Vojenského ústavu chorôb pľúcnych v Novej Polianke Erik Dianiš sa zasa pri minuloročnej víchrici vo Vysokých Tatrách v tíme Tatranskej horskej služby a jej dobrovoľníckeho zboru aktívne podieľal na vyslobodzovaní zranených a zabezpečení ich odsunu do bezpečia.

Doslova krstom ohňom však prešli v desiatich marcových dňoch roku 2004 príslušníci 5. československého práporu v misii KFOR na území Kosova. Hlavné ocenenie v kategórii Pomoc verejnosti, ktoré im odovzdal náčelník generálneho štábu generálmajor Ľubomír Bulík, im preto právom patrí. Vtedajší veliteľ slovenského kontingentu podplukovník Ján Parimucha s odstupom jedného roka takto spomína na tie dni:

"Naši vojaci zasahovali doslova vo dne, v noci. V tie dni nepoznali oddych. Najhoršia bola situácia v Obiliči, kam sme boli vyslaní na pomoc českej rote. Bola noc, všade sa strieľalo, svetlo poskytovali len horiace srbské domy. Snažili sme sa zabrániť ich ďalšiemu vypalovaniu zo strany rozvášneného a ozbrojeného davu Albáncov a hroziacemu lynčovaniu Srbov. Doslova v hodine dvanástej sa nám podarilo naložiť ženy, deti a starcov do bèvepečiek a transportérov a odvieť na základňu. Celkovo sme evakovali niekoľko stoviek Srbov a zachránili ich pred možnou smrťou. Dodnes ma hrejú pri srdci dva momenty: Prvý, keď Srbi ďakovali našim vojakom za záchranu života, a druhý, keď veliteľ KFOR osobne ocenil zásluhu slovenských vojakov pri potlačení nepokojov a dal našich vojakov za príklad ostatným jednotkám v misii KFOR. Pre veliteľa nie je väčšie ocenenie," konštatuje podplukovník Parimucha, ktorý v súčasnosti pôsobí ako veliteľ nitrianskeho mechanizovaného práporu.

Mnohé z toho, čo sa mu osvedčilo v Kosove, sa usiluje dnes zaviesť do prípravy vojakov svojho práporu. Podľa

neho boli neoceniteľné najmä skúsenosti z plánovania a vedenia operácie podľa štandardov NATO. Znova sa ukázali výhody malých, mobilných, vysoko profesionálnych jednotiek pred ťažkopádny vojenskými zoskupeniami, vyzbrojenými ťažkou technikou pri riešení takýchto situácií v ohniskách napätia pod velením NATO.

Aj keď rodičov nenahradia

V kategórii Priateľ armády bol nominovaný aj redaktor Hospodárskych novín Ján Borčín. Hoci na vojenčine nebol a odkrútil si namiesto nej dva roky civilnej služby, s vysokou profesionalitou sa venuje problematike ozbrojených síl. Už viac ako dva roky aktívne spolupracuje s ministerstvom obrany kolektív Radošinského naivného divadla. Radošinci hrajú divadelné predstavenia pre vojnových veteránov – príslušníkov zahraničných vojenských misií a ich príbuzných. Spolupráca prerástla v priateľstvo medzi divadelníkmi a vojakmi.

Už dlhé roky podľa rôznych ankiet patria medzi najdôveryhodnejšie inštitúcie v našej krajine ozbrojené sily aj Slovenský rozhlas. Podľa jeho riaditeľa Jaroslava Rezníka nie je preto žiadnym prekvapením, že obe organizácie veľmi úzko spolupracujú. Slovenský rozhlas ako najpočítanejšie a dlhodobé aj najdôveryhodnejšie elektronické médium pomáha prostredníctvom svojho spravodajstva a publicistických relácií vytvárať pozitívny vzťah občanov k slovenským ozbrojeným silám. Kto by z viacerých populačných ročníkov nepoznal napríklad Plnú polnú? Aj preto je víťazné ocenenie v kategórii Priateľ armády v správnych rukách.

V kategórii Mimoriadna cena patrili medzi nominovaných rotmajster Henrich Pačes zo sliačskej leteckej základne, ktorý

v novembri 2004 získal diamantovú plaketu Prof. MUDr. Jána Jánskeho za 80-násobné bezplatné darcovstvo krvi. K tejto ušľachtilej činnosti sa mu podarilo priviesť aj mnohých kolegov z leteckej základne. Koncom minulého leta naši športovci pripravili nezabudnuteľné chvíle pri sledovaní aténskej olympiády. Boli to najmä reprezentanti AŠK Banská Bystrica – Elena Kaliská získala zlatú, Michal Martikán stříbornou a Jozef Gonci bronzovú medailou preslávil Slovensko na celom svete.

Laureátom sa v tejto kategórii ale napokon stala a gratuláciu od štátneho tajomníka MO SR Martina Fedora prijala zamestnankyňa Národnej akadémie obrany z Liptovského Mikuláša Viola Pelánová (na portrétnej fotografii). Dlhé roky organizuje zbierky a pomoc deťom v Detskom domove v Spišskom Štiavniku.

„Doslova ma zarazilo, keď som sa dozvedela, ako málo finančných prostriedkov majú deti v domove. Začali sme robiť

zbierky medzi zamestnancami školy. Najskôr sa zbieralo oblečenie, neskôr tie veci, ktoré v domove najviac chýbali. Teda kancelárske potreby, hračky, športové potreby. Často od nás odchádzala plno naložená Avia. Deti našich zamestnancov sami prichádzajú, aby som hračky, s ktorými sa už nehrajú, poslala do domova. Ale nielen tie. Často prinášajú aj svoje obľúbené bábiky, autička či stavebnice. Detičky v domove sú za všetko veľmi vďačné. Aj keď niekedy ich želania nedokážeme splniť. Naposledy som sa o tom presvedčila pred minuloročnými Vianocami. Odo vzdávali sme im darčeky a náš duchovný, podplukovník Stanislav Šverha dostal od jedného malého dievčatka na svoju otázku, čo by si želalo, odpoveď, že by chcelo rodinu, mamu a otca...," s dojatím hovorí Viola Pelánová.

Slzy dojatia sa jej, ale aj mnohým ďalším tísli do očí pri speve dvoch súrodencov Ľudovcov na vozíčkoch z dua Phurikane gila. Jana Kirschner zasa svojou prvou piesňou Liška príjemne prekvapila ministra obrany. O dobrú zábavu všetkých prítomných, medzi ktorými nechýbali okrem Juraja Lišku ani štátny tajomník Martin Fedor, náčelník Generálneho štábu OS SR generálmajor Ľubomír Bulík a ďalší zástupcovia rezortu, vojenského diplomatického zboru či slovenského parlamentu sa postarala aj Hudba Ozbrojených síl SR, CaK Komorný dychový orchester v dobrových uniformách či Vojenský tanečný súbor Jánošík.

Jozef ŽIAK
Foto: **Michal BURZA**

Tvrdá päť 2005

„Keby sme chceli podobné cvičenie uskutočniť vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť, museli by sme z Prešova a ďalších posádkových miest našej brigády, čo je vyše tristo kilometrov, presúvať ľudí a vojenskú techniku. Pohonné hmoty, preprava techniky, štábov a vojakov by nás stáli nemalé finančné zdroje a čas,“ poznamenal zástupca veliteľa prešovskej Mechanizovanej brigády plukovník Mikuláš Bibko na margo niektorých výhod dvojstupňového komplexného štábného nácviku v košickom Centre simulačných technológií.

Na rozdiel od toho presun štábu brigády trval z Prešova do Košíc autobusom polhodinky a z ostatných posádkových miest najviac hodinu. Kým sa ale dostali do simulačného centra na cvičenie Tvrdá päť 2005, v domovských posádkach ich čakalo niekoľko štábnych nácvikov až po vyvedenie štábu brigády do terénu.

Šetria sa financie i technika

Podľa plukovníka Bibka cvičenie má v prvom rade pomôcť udržať úroveň zladenosti príslušníkov veliteľstva a štábu mechanizovanej brigády s podriadenými útvarmi pri riadení obrannej operácie. Aby si jeho účastníci precvičili praktické riadenie operácie v podmienkach prevahy nepriateľa pomocou technických prostriedkov simulačného centra a rozšírili svoje skúsenosti a poznatky vo využití simulačných prostriedkov vedenia boja, podávanie hlásení a ich vyhodnocovanie.

Košické Centrum simulačných technológií slávnostne otvorili 7. septembra 2000. Naše ozbrojené sily boli vtedy prvou nečlenskou krajinou NATO, ktorá využívala štandardný systém konštruktívnej simulácie OTBSAF zavedený vo vyspelých armádach aliancie. Poverený náčelník centra nadporučík Ľuboš Guláš pripomína, že pracovisko od začiatku budovali tak, aby spĺňalo požiadavky interoperability a kompatibility s podobnými národnými centrami v krajinách NATO a v súlade s doktrínou aliancie v oblasti simulácií.

„Naše softwarové a hardwarové vybavenie umožňuje uskutočňovanie jednostranných (jedno i dvojstupňových) i dvostranných počítačovo podporovaných cvičení typu CAX pre veliteľov a štáby útvarov pozemných i vzdušných síl na stupni prápor – krídlo, brigáda – základňa. Hlavný dôraz kladieme na realizáciu súčinnostných počítačovo podporovaných cvičení útvarov pozemných a vzdušných síl, výhľadovo aj na spoločné koalíčné cvičenia typu CAX v rámci

NATO,“ vymenúva nadporučík Guláš hlavnú náplň centra. Pracuje v ňom od jeho založenia, keď ukončil štúdium na Fakulte zabezpečenia velenia Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši, a preto môže porovnávať, ako sa postupne menil prístup veliteľov a príslušníkov štábov.

Zo strašiaka pomocník

„Spočiatku najmä staršia generácia prichádzala s určitými predsudkami, bola menej počítačovo gramotná. Veľmi neverila, že by im simulačné cvičenie mohlo dať niečo nové. Po prvých cvičeniach sa postupne ľady nedôvery začali lámať. Dnes sa prakticky nestretneme s negatívnymi reakciami. Naopak, veliteľia a ich podriadení sa dožadujú, aby mohli čo najčastejšie absolvovať u nás simulované cvičenia,“ hovorí 28-ročný náčelník centra.

Jeho slová potvrdzoval aj priebeh simulovaného cvičenia. Náčelník štábu michalovského ženijného práporu major

Ján Bak sa takéhoto zamestnania zúčastnil po prvý raz.

„Až v jeho priebehu človek získava komplexnejší prehľad o celom dianí. Najmä o tom, čo všetko robia veliteľia a štáby susedných útvarov. Priamo v teréne o tom až taký prehľad z pochopiteľných dôvodov nemáme,“ poznamenáva 43-ročný rodák z Michaloviec, ktorý začal vojenskú kariéru po ukončení vysokej školy v Liptovskom Mikuláši na západe vtedajšej ČSFR, v Mariánskych Láznach. Podobné pocity zažíval aj jeho podriadený, veliteľ ženijnej rotý nadporučík Jozef Kasl. Veď ženijné jednotky pôsobia v priebehu cvičení v prospech vševojsových zložiek a doteraz mal prehľad len o svojich úlohách.

„Som prvýkrát na takomto cvičení. Pozorujem sám na sebe dosť podstatnú zmenu. Vidím, že naša jednotka neplní úlohu izolovane. Keď ste vo výcvikovom priestore, nemáte reálnu možnosť a ani čas pozorovať, čo všetko robia ostatné jednotky,“ priznáva 28-ročný rodák z Humenného, ktorý pred piatimi rokmi ukončil štúdium ženijného smeru vo vojenskej akadémii na Liptove.

Náčelník štábu trebišovského mechanizovaného práporu major Miroslav Motýl vidí okrem týchto výhod simulovaného cvičenia aj možnosť precvičiť si súčinnosť s celým práporom a ďalšími súčasťami brigády.

Chybu možno opraviť

„Najmä preto, lebo v tomto výcvikovom roku nemáme práporné cvičenie a končíme výcvik na stupni rota. V simulačnom centre by sme chceli odovzdať aj problematiku mierových operácií. Pre nás je to veľmi dôležité. Veď práve náš prápor zabezpečuje misiu KFOR na území Kosova. Takto by sme mohli postupne naše rotu pripraviť na úlohy, ktoré ich tam čakajú. Na veliteľoch rôt a čiat, ktorí sa zúčastnili na cvičení v simulačnom centre, vidím, že postupne odborne rastú. Získavajú nielen skúsenosti z bojovej činnosti, z práce na počítačoch, ale konečne vidia komplexnejšie aj činnosť svojej jednotky. Vedia s ňou manévrovať, vedú strelbu, dopĺňajú muníciu, pohonné hmoty. Všetko tak, ako v reálnej situácii. Tu ich ale môžeme opraviť, keď urobia chybu. Nestojí to zbytočne veľké finančné hodnoty ako v reálnej činnosti a sú celkovo lepšie pripravení na vyvedenie do vojenského výcvikového priestoru,“ konštatuje major Motýl.

Dôstojník operačného oddelenia michalovského mechanizovaného práporu nadporučík Dušan Skonc bol spočiatku trochu zaskočený veľmi rýchlym priebehom cvičenia na monitoroch. Postupne si na tempo zvykol, získal potrebné praktické návyky pri zakresľovaní jednotlivých situácií. Za pomoci starších kolegov našiel to správne poradie dôležitosti pri príprave dokumentácie.

Jeho nadriadený, náčelník operačného oddelenia michalovského práporu kapitán Ján Struňák si pochvaľuje, ako sa po každom takomto pobyte v košickom si-

možnosť vidieť ich pohromade, riadiť ich a kontrolovať. Podarilo sa nám takto odstrániť mnoho nedostatkov, ktoré sa v minulom období vyskytovali v ich práci

mulačnom centre zvyšuje zladenosť príslušníkov štábu práporu pri vedení bojovej činnosti.

„Deje sa to bez extrémne vysokých finančných nákladov, ktoré so sebou prináša reálny výcvik vo VVP. Pokroky vidím aj v práci našich štábnych pracovníkov na mapách, pri spojení. Mám tu zriedkavú

Spolupráca vo vzduchu i na zemi

Po vyriešení týchto „slabších“ miest bude podľa kapitána Struňáka pomoc centra reálnej príprave veliteľov a štábov jednotiek ešte väčšia. Na cvičení sa v úlohe operátora zúčastňuje aj študent 5. ročníka Akadémie ozbrojených síl a zároveň Leteckej fakulty košickej Technickej univerzity čatár – poslucháč prípravnej služby Matúš Grega. Nie je to pre neho nič nového. Študuje veliteľsko-štábný smer, v centre pôsobí počas celého štúdia a prispôbil tejto aktivite aj tému diplomovej práce. Rodáka z Popradu oslovili najmä nové možnosti a využitie geografických informačných údajov, čiže geodát v konštruktívnej simulácii digitálnych máp.

„Spočiatku som bol dosť prekvapený, že určitý prílišný rešpekt, či dokonca až strach z počítača mali nielen starší veliteľia, ale aj niektorí mladí. U nich by som to nepredpokladal. Väčšinou ale stačí účasť na jednom simulačnom cvičení a obavy zmiznú,“ vysvetľuje čatár Grega.

Tento poznatok zdôraznil aj riadiaci cvičenia Tvrdá päť 2005 plukovník Mikuláš Bibko. Jeho účastníci si navyše odniesli mnoho praktických skúseností zo spolupráce so vzdušnými silami, ktoré boli súčasťou cvičenia. Nie ako v minulosti, keď sa obe zložky hrali na vlastnom piesočku a ich zástupco-

v poľných podmienkach,“ spomína kapitán Struňák viaceré výhody. Nezabúda ale pripomenúť aj niektoré slabšie miesta. Podľa neho jednotliví operátori nestíhajú previesť pohyb vozidiel danej jednotky na monitoroch v reálnom čase. Každý z nich má na starosti jednu jednotku. To predstavuje aj desať vozidiel...

Z histórie bojov pri oslobodzovaní Slovenska 1944/1945 – 2. časť

Krutá daň – vyše 70 000 obetí

V OBRANE č. 4 sme uverejnili prvú časť z histórie bojov pri oslobodzovaní Slovenska. Druhá časť sa venuje rozhodujúcej fáze. V prvých mesiacoch roku 1945 sa súčasťou strategického útoku Červenej armády od Baltu po Dunaj stala aj priestorovo najrozsiahlejšia operácia pri oslobodzovaní Slovenska – západokarpatská operácia. Na ľavom krídle frontu na Slovensku bola spojená s likvidáciou obklúčených nemeckých vojsk v priestore Budapešti a s odrážaním nemeckých protiúderov vedených s cieľom uvoľniť sily zovreté v hlavnom meste Maďarska.

Príeto ešte pred rozvinutím západokarpatskej operácie sa začala komarnianska operácia 7. gardovej a 6. gardovej tankovej armády. Prebiehala od 6. januára do 24. februára 1945 a mala útočnú i obrannú fázu. Dňa 6. januára 1945 vyrazili do útoku v úseku medzi Vozokanmi a sútokom Hrona a Dunaja zväzky 7. gardovej a 6. gardovej tankovej armády, ktorým sa do konca

presunovaná do Maďarska z ardenského frontu. Okrem toho velenie skupiny armád Juh využilo proti vojskám 7. gardovej armády i ďalšie svoje zálohy a v priestore Nových Zámok dokázalo sústrediť asi 400 tankov a samohybných diel. Počas 8 dní nepretržitých bojov sa nemeckým vojskám, za cenu značných strát, podarilo zatlačiť sovietske divízie späť za rieku Hron. Obranné boje 7. gardovej ar-

nu protivníka na širokom fronte a rozvíjať útok v smeroch podľa charakteru terénu. Hlavnú úlohu v nej plnili vojská 4. ukrajinského frontu v celkovej sile asi 27,5 divízií. 38. armáda 4. ukrajinského frontu útočila na poľskom území od Jasla na Gorlicu a mesto Bielsko Biala. 1. gardová armáda s 1. čs. armádnym zborom postupovala na Prešov, Starú Ľubovňu a Nowy Targ. Vojská 18. armády útočili

Vojská 2. ukrajinského frontu uskutočnili rad relatívne samostatných armádnych útočných operácií proti vojskám nemeckej 6. a 8. armády a časti síl maďarskej 1. armády. Zväzky 40. armády so 4. rumunskou armádou oslobodili Rožňavu a Brezno nad Hronom, 27. armáda oslobodila Lučenec a potom bola presunutá k Budapešti. Vojská 53. armády s rumunskou 1. armádou postupovali na Zvolen a 1. jazdecká mechanizovaná skupina na Banskú Štiavnicu. V prvej polovici januára 1945 mali vojská hlavných síl 2. ukrajinského frontu na Slovensku (40., 27., 53. armáda, 1. jazdecká mechanizovaná skupina, rumunská 1. a 4. armáda) celkom 30 divízií (z toho 11 rumunských).

Do 28. februára (t.j. do konca západokarpatskej operácie) dosiahli vojská 4. a 2. ukrajinského frontu čiaru Bielsko Biala – Liptovský Mikuláš – Brezno nad Hronom – Detva – Levice. Pravokridelné sily 2. ukrajinského frontu potom ešte v marci 1945 oslobodili Banskú Bystricu, Zvolen a Banskú Štiavnicu. Sovietske, rumunské a česko-slovenské vojská tak počas bojov od 12. januára do 25. marca 1945 oslobodili územie Slovenska v celkovej rozlohe vyše 17 000 km².

42 divízií proti jedenástim

V jarných mesiacoch roku 1945 Červená armáda pokračovala vo veľkých útočných operáciách na varšavsko-berlínskom smere. Hlavné úsilie sa zo začiatku sústredilo na južný strategický smer, na ktorom armády 2. a 3. ukrajinského frontu od 16. marca 1945 uskutočňovali viedenskú operáciu. Na zabezpečenie útoku na Viedeň uskutočnilo pravé krídlo 2. ukrajinského frontu na území juhozápadného Slovenska a južnej Moravy bratislavsko-brniansku operáciu (25. marca – 5. mája 1945). V zostave jeho vojsk bolo na začiatku operácie 42 divízií (z toho 14 rumunských). Proti nim stálo 11 divízií protivníka. Prvú fázu operácie, ktorá sa začala násilným prechodom rieky Hron a vyvrcholila oslobodením Bratislavy (4. apríla 1945) a vybojovaním predmostia na rieke Morave (11. apríla), vybojovali vojská 7. gardovej armády, 53. armády, 1. rumunskej armády a 1. gardovej jazdeckej mechanizovanej skupiny. Do bojovej činnosti v priestore Štúrova, Ko-

prvej dekády januára podarilo postúpiť až ku Komárnu a Novým Zámkom. Ich ďalší postup však zastavila aktívna obrana nemeckých vojsk. Z hronského predmostia sa následne odsunula do tyla 2. ukrajinského frontu 6. gardová tanková armáda a jeho udržanie mali zabezpečiť len zväzky 7. gardovej armády. Od 17. februára proti nim začal útok silného zoskupenia nemeckých vojsk. Nemecké velenie nasadilo proti predmostiu aj časť síl 6. tankovej armády SS, ktorá bola

mády v dňoch 17. až 24. februára 1945 na hronskom predmostí boli jednou z najdramatickejších epizód počas oslobodzovania Slovenska.

Frontová čiara od Bielsko Biala po Levice

Západokarpatská operácia vojsk 4. a 2. ukrajinského frontu sa rozvíjala postupne od 12. januára 1945 formou viacerých úderov vedených s cieľom prelomiť obra-

v smere Košice, Spišská Nová Ves a Liptovský Mikuláš. Počas bojov však boli hlavné sily 4. ukrajinského frontu presunované na sever do Poľska a na území Slovenska zostala len 18. armáda s 1. čs. armádnym zborom. V prvej polovici januára 1945 pôsobili proti vojskám 4. ukrajinského frontu na fronte od Jasla po Turňu nad Bodvou útvary a jednotky 14 nemeckých a maďarských divízií, patriacich nemeckej 17. armáde a armádnej skupine Heinrici.

márna a Bratislavy zasiahla aj Dunajská vojnová flotila.

Na začiatku apríla 1945 sa pred vojskami 2. ukrajinského frontu naďalej bránila nemecká 8. armáda zo skupiny armád Juh. Do útočného pásma 2. ukrajinského frontu zasahovala aj malá časť síl nemeckej 1. tankovej armády, patriacej do skupiny armád Stred (skupina armád A bola na skupinu armád Stred premenovaná 21. januára 1945). Na území Slovenska proti 2. ukrajinskému frontu v tejto dobe pôsobilo 13 peších divízií (z toho 3 maďarské), 1 tan-

ková divízia, maďarská horská brigáda a rad samostatných útvarov a jednotiek. Po oslobodení Banskej Bystrice sa do bojov v bratislavsko-brnianskej operácii zapojila aj 40. armáda a 4. rumunská armáda. Druhá fáza operácie vyvrcholila oslobodením Brna a útokom na sever k Olomouci. Počas bratislavsko-brnianskej operácie sovietske a rumunské vojská oslobodili asi 15 000 km² územia Slovenska, ale aj územie juhovýchodnej Moravy v rozlohe asi 5000 km².

V rovnakej dobe ako ofenzíva sovietskych vojsk na južnom strategickom

smere prebiehali aj útočné operácie Červenej armády v Sliezsku. Počas nich sa vojská 1. ukrajinského frontu priblížili k severovýchodným hraniciam českých oblastí na vzdialenosť asi 50 kilometrov. Súčasne 4. ukrajinský front 10. marca 1945 rozvinul ostravskú operáciu. Jej súčasťou boli aj boje 18. armády (17. gardový strelecký zbor a 1. čs. armádný zbor) v hornatom teréne severozápadného Slovenska. Až do konca marca viedli zväzky 18. armády miestne boje pri Liptovskom Mikuláši a na poľsko-slovenskom pomedzí na hornej Orave.

Proti nim pôsobili 3 nemecké a 1 maďarská divízia. Od 18. marca prešli do útoku na oravsko-kysuckom smere sily 17. gardového streleckého zboru a 30. marca obnovil útočnú činnosť aj 1. čs. armádný zbor, ktorý po definitívnom oslobodení Liptovského Mikuláša (4. apríla) postupoval cez Veľkú a Malú Fatru na Žilinu (oslobodená 30. apríla) a ďalej na Vsetín. Do 3. mája 1945 vojská 18. armády a 4. ukrajinského frontu oslobodili územie severozápadného Slovenska v celkovej rozlohe asi 7000 km² a dokončili tak oslobodzovanie Slovenska.

Ťažký terén, zlé počasie – veľké obete

Oslobodzovanie Slovenska bolo charakteristické takmer nepretržitou bojovou činnosťou v ťažkých terénnych i poveternostných podmienkach. Operačnú prestávku mal len 4. ukrajinský front po dobu 22 dní medzi východokarpatskou a východoslovenskou operáciou a 11 dní medzi východoslovenskou a západokarpatskou operáciou. Obete, ktoré si táto bojová činnosť vyžiadala, nám pripomínajú hroby padlých vojakov. Podľa ústrednej evidencie Ministerstva vnútra SR je na území nášho štátu pochovaných 60 659 vojakov Červenej armády, 10 435 rumunských vojakov a 1736 príslušníkov 1. čs. armádneho zboru.

**Jozef BYSTRICKÝ, riaditeľ
Vojenského historického ústavu
Foto: archív VHÚ**

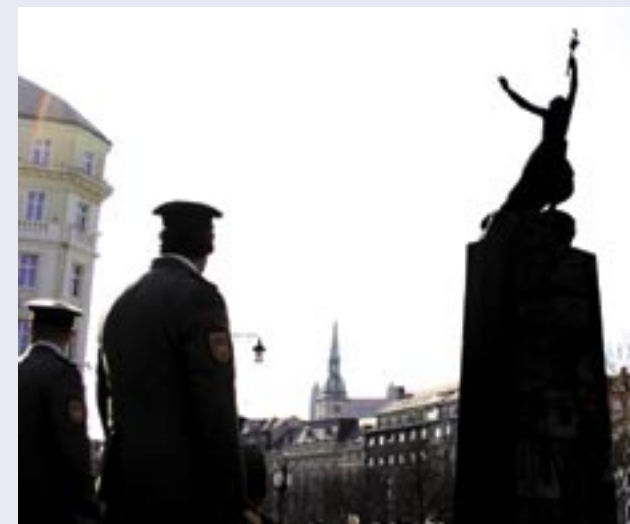
60. výročie oslobodenia Bratislavy

Pri príležitosti 60. výročia oslobodenia hlavného mesta Slovenskej republiky sa 4. apríla konal na Hviezdoslavovom námestí pietny akt kladenia vencov k Pamätníku osloboditeľov.

Primátor hlavného mesta Slovenskej republiky Andrej Ďurkovský privítal medzi účastníkmi aj predsedu Štátnej dumy Ruskej federácie B. V. Gryzlova. V príhovore vyzdvihol význam výsledkov 2. svetovej vojny aj pre súčasnosť a slovami uznania si uctil všetkých, ktorí sa podieľali na oslobodzovacích bojoch. „S úctou spomíname na tých, ktorí pred šesťdesiatimi rokmi v boji za slobodu obetovali to najcennejšie – svoje životy,“ ocenil primátor.

Za Ozbrojené sily SR si pamiatku padlým prišiel uctiť náčelník Generálneho štábu OS SR generálmajor Ing. Ľubomír Bulík. „Aj pre dnešné dni je dôležité pripomínať si hrôzy vojny a jej obete, ktoré sa pričínili o našu slobodu. Táto časť histórie by mala byť hlboko zakorenená v mysli každého občana našej republiky,“ zdôraznil generál Ľubomír Bulík.

**Vladislav VAVRINEC
Foto: Michal BURZA**

Opis osudného dňa

V OBRANE č. 25/2004 sme písali o niekdajšom americkom vojnovom letcovi Nealovi Cobbovi, ktorý sa po šesťdesiatich rokoch stretol s Albínou Klačanskou z obce Lúka pri Piešťanoch, ktorej vďaka za mimoriadnu pomoc počas SNP. Náš spolupracovník Ing. arch. Štefan Androvič z Trenčína obohatil Cobbov príbeh o ďalšie historické fakty.

Siedmeho júla 1944 uskutočnili bombardovacie zväzy 15. leteckej armády USA z talianskych základní jeden z najzničujúcejších náletov na priemyselný komplex Blechhammer (dnes Plecharnja) v Poľsku. Ako náhradné

ny granátov zranili strelcov Parkera a Schiancu. Veliteľ stroja krátko na to vydal rozkaz opustiť palubu. Podarilo sa to iba strelcom Howlandovi, Davisovi a navigátorovi Winbergovi, ktorého vzápätí zatklí vojaci slovenskej protiletadlovej batérie.

Strelci mali menej šťastia, chytili ich príslušníci nemeckého Werk-schutzu a poľnej polície. Cobb s Parkerom vyhodili v poslednej fáze letu cez bočné dverka zadného strelca Schiancu. Cobb

ešte chvíľu sledoval, či sa zranenému kamarátovi otvorí padák a v poslednej chvíli vyskočil za ním. Parker ostal v lietadle a po jeho dopade zahynul. Stroj sa zrútil pri Dolnom Lieskove neďaleko Považskej Bystrice. Okrem dvoch strelcov, ktorých chytili Nemci, ostatných tamojších občanov odviezli do Dolného Lieskova, kde následne pochovali mŕtvych z vraku lietadla.

Amerických letcov ešte v ten deň prevzala slovenská vojenská hliadka, ktorú viedol npor. Čakaný a odviezla ich na Ve-

liteľstvo vzdušných zbraní do Trenčína. Zraneného Schiancu ošetrili na chirurgii trenčianskej štátnej nemocnice. Jeho krajanov stráňa eskorta VVZ odviezla v nasledujúci deň do zberného tábora zajatých letcov v Griňave. Tam ostali až do SNP, keď sa im podarilo za pomoci strážnych a odbojových pracovníkov prejsť na povstalecké územie. Neskôr ich Američania prepravili z letiska Tri duby do Talianska. Túto kapitolu opisuje J. Downs v knihe "Tragédia misie OSS na Slovensku", ktorá vlani v septembri vyšla v slovenskom preklade."

Foto: archív Š. A.

Bez pamätníka

Americkí letci boli po skončení 2. svetovej vojny exhumovaní a ich telá boli odvezené do USA. Bohužiaľ, na mieste tragédie, ktoré v roku 1998 N. Cobb navštívil (na väčšej fotografii v strede s občanmi Dolného Lieskova, na portrétom zábere počas 2. svetovej vojny), nie je žiaden pamätník či pamätná tabuľa. Možno len dodať, že keď pán Cobb do obce zavítal, obyvatelia na stretnutie s ním priniesli desiatky úlomkov a súčasti jeho havarovaného lietadla, ktoré uchovávali šesť desaťročí vo svojich rodinách na pamäť osudného dňa. Podľa starostu obce Jozefa Kardoša za socializmu sa o páde amerického lietadla v obci verejne nehovorilo. V súčasnosti je podľa neho výstavba pamätníka najmä otázkou financií. Okrem iného nám povedal, že poslednou návštevou, ktorá mala rodinné väzby s havarovanými letcami, bola dcéra jedného z nich. Priestovala aj s manželom a v Dolnom Lieskove sa zdržali pol dňa. Počas štvorhodinového pobytu sa stretli aj so synom Jána Bačika, ktorý zahynul následkom havárie lietadla tragického 7. júla 1944 pri Dolnom Lieskove v lokalite Žáelšie. (pv)

Opis z knihy zomrelých na matrike Obecného úradu v Dolnom Lieskove, zväzok 8, strana 103, položky 22, 23, 24 a strana 103, položka 25.

Dátum zápisu 8. júl 1944

Starosta obce Dolný Lieskov oznamuje, že v troskách štvormotorového bombardovacieho lietadla typu Liberátor americkej štátnej príslušnosti, ktoré sa zrútilo v chotári obce dňa 7. júla 1944 o 11.30 hodine, boli nájdené polozhorené mŕtvolly mužského pohlavia vo vojenských leteckých rovnosťatkách. Na krku mŕtvych boli zavesené kovové tabuľky s nápismi:

- poručík Roy L. Gullledge, hlavný pilot, O-818145
- poručík Eariel E. Green, pilot, O-813690
- poddôstojník Andrew G. Parker, strelce, 34776541
- poddôstojník Elliot Jan E., rádiotelegrafista, 13119201

Menovaní boli pochovení na cintoríne v Dolnom Lieskove.

Strana 102, pol. 21

Dátum zápisu: 8. júl 1944

Meno: Ján Bačik, roľník Dolný Lieskov, 53-ročný
Čas úmrtia: 7. júl 1944 predpoludním o 11,30 hod.
Príčina smrti: pohmoždenie lebky a mozgu

Podľa výpovede pamätníka pána Vladislava Vřskového menovaný 7. júla 1944 pracoval na svojom poli. Počas havárie Liberátora sa ukryl za strom v úvoze. Liberátor sa pri havárii zachytil o priekopu, pričom došlo k vytrhnutiu motorov. Jeden motor letel až 80 m pred lietadlo. Vrazil do stromov, ktoré vyvrátil a polámal. Padajúci strom pána Jána Bačika usmrtil. Pochovaný je na miestnom na cintoríne.

ciele boli určené priemyselné a zbrojárske podniky na Ostravsku a na Považí.

Zo základne Pantarella štartovala v skorých ranných hodinách skupina bombardovacích štvormotorových Liberátorov B-24, ku ktorej patril aj B-24H. V jeho osádke bol aj 19-ročný bombometník Neal T. Cobb. Americké bombardéry síce zhodili podstatnú časť nákladu na hlavný cieľ, ale protiletadlové Flaky nemeckej obrany rozbili ich dolietavajúcu časť, niekoľko B-24 zostrelili alebo poškodili.

Jedna strela 88 mm Flaku vybuchla aj pred nosom B-24H, zabila dvoch pilotov a radistu a iba duchapritomnosťou druhého pilota Greena sa podarilo stroj otočiť a pokúšať sa o návrat. Poškodenie bombardéra zavinielo jeho zaostanie za zväzkom, čím sa južne od Žiliny dostal do pozornosti nemeckých stíhačiek Focke-Wulfy FW-190. Nad Považím bol americký stroj už v kritickom stave. Bombometník npor. N. Cobb síce núdzovo odhodil zostávajúce bomby, ale bombardér sa znova dostal nad Považskou Bystricou do protiletadlovej obrany tamojšej zbrojovky. Črepi-

Kto poradí odchádzajúcim?

Poskytovanie odborných rád a základné usmernenie pri hľadaní zamestnania je hlavnou úlohou Oddelenia pomoci pre profesionálnych vojakov odchádzajúcich zo služobného pomeru. O tom, že činnosť jeho pracovníkov sa neorientuje len na výber a realizáciu rekvalifikačných kurzov, sme sa porozprávali s náčelníkom oddelenia majorom Pavlom Šrámkom.

V dnešnej podobe funguje Oddelenie pomoci pre profesionálnych vojakov odchádzajúcich zo služobného pomeru od 1. októbra 2003," informuje mjr. Pavel Šrámek. „Vytvorilo sa z malej skupinky príslušníkov personálneho úradu, ktorí odchádzajúcim profesionálnym vojakom (PrV) pomáhali už od júna 2001. Je začlenené do Centra personálnych činností v podriadenosti Personálneho úradu GŠ OS SR," dodáva náčelník oddelenia.

Hlavná poradenská činnosť, ktorú oddelenie poskytuje, smeruje do niekoľkých oblastí. Tou najširšou z nich je problematika rekvalifikácií. V tomto smere záujemcov informuje o možnostiach absolvovania rekvalifikačných kurzov, aj o ich aktuálnej ponuke. V oblasti pomoci hľadania zamestnania poskytuje vojakom základnú orientáciu. Pracovníci oddelenia tiež ochotne poradia pri hľadaní práce prostredníctvom personálnych agentúr a búrz pracovných miest. Medzi ďalšie činnosti oddelenia patrí informovanie a pomoc pri orientovaní sa v zákonoch. A to predovšetkým v oblasti pracovného práva, zákona č. 370/1997 Z.z. o vojenskej službe a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov.

Plánujú aj kurzy

„V súčasnosti sa snažíme zamerať pozornosť hlavne na útvary a zariadenia, ktoré budú zrušené úplne, alebo vo veľkej miere reorganizované," objasňuje major Šrámek a dodáva: „Pre ich príslušníkov chceme organizovať školenia zamerané na poskytnutie rád, čo všetko by mali odchádzajúci príslušníci pred samotným odchodom urobiť, na čo všetko majú podľa platných zákonov nárok, a ako postupovať pri hľadaní nového uplatnenia v civilnom sektore." Koncom minulého roka vydal Personálny úrad GŠ OS SR brožúru pod názvom Na pomoc odchádzajúcim profesionálnym vojakom.

„Ako z názvu vyplýva, obsahuje táto publikácia pre vojakov veľa užitočných

rád," pokračuje náčelník oddelenia. „Venuje sa niektorým metódam hľadania zamestnania a informuje aj o obľúbených internetových adresách, ktoré sa zaoberajú danou problematikou. Jej najväčší prínos ale bezpochyby spočíva v časti, venujúcej sa konkrétnemu postupu profesionálnych vojakov pri prepustení zo služobného pomeru, a po skončení vojenskej služby. Tým menej zbehlým v zákonoch určite uľahčí prácu výňatok dôležitých paragrafov zo zákona č. 370/1997 Z.z. o vojenskej službe."

V prípade, že ste sa s uvedenou publikáciou ešte nestretli, môžete si ju v elektronickej podobe preštudovať aj na hlavnej stránke Ministerstva obrany SR (www.mosr.sk) v sekcii venovanej kariére. Stránka sa tiež venuje celému servisu služieb, ktorý je spojený s problematikou rekvalifikácií a hľadania zamestnania. Záujemcovia tu môžu nájsť taktiež zoznam personálnych a personálne - poradenských spoločností na Slovensku. Pre vojakov, ktorí plánujú hľadať

zamestnanie u našich západných susedov, tu je uvedený i zoznam personálnych spoločností v Českej republike.

Najčastejšie chyby vojakov

Náčelník oddelenia vidí najväčší problém predovšetkým v slabej informovanosti odchádzajúcich profesioná-

WWW

Pri hľadaní zamestnania vám pomôžu aj niektoré internetové stránky, ako napr.:

www.profesia.sk

www.askforjob.sk

www.plus-select.sk

<http://kariera.zoznam.sk>

<http://jobagent.centrum.sk>

http://katalog.atlas.sk/obchody_a_sluzby/zamestnanie

lov. A to aj napriek tomu, že on i jeho spolupracovníci zodpovedali už desiatky najrôznejších otázok a poskytujú takmer nepretržitý, každodenný telefonický servis. „Niekedy máme pocit, ako keby sa nami vytvorené metodické pokyny a ostatné materiály ani len nedostali k tým, ktorí ich potrebujú najviac," domnieva sa major Šrámek. „Niektorí vojaci tiež podceňujú dôležitosť a vážnosť situácie, v ktorej sa ocitli. Ako keby stále čakali, že im ich prechod do civilu „niekto pripraví". Jednou z chýb, ktorej sa odchádzajúci dopúšťajú, je aj to, že ešte bezprostredne pred samotným termínom odchodu sú stále v plnom pracovnom nasadení. Následkom toho si nečerpajú krátke dovolenky na vyhľadanie zamestnania, a nevenujú tak potrebný čas a dostatočnú pozornosť hľadaniu novej práce. Prax tiež ukazuje, že vážnej chyby sa bývalí profesionálni vojaci dopúšťajú aj v prípadoch, keď nevedia alebo sa boja doceniť svoje znalosti a schopnosti. Vtedy príjmu aj prácu, ktorá ani zdanlivo nezodpovedá úrovni ich spôsobilostí," posudzuje situáciu major Pavel Šrámek.

Text a foto: **Vladislav VAVRINEC**

Rady a podrobné informácie môžete získať na telefónnych číslach:

0960 328 944, 0960 328 744, 0960 328 850, 0960 328 878

Adresa pre korešpondenciu:

Personálny úrad

MO SR PPS 132, 832 47 Bratislava, fax: 0960 327 565

Adresa pre osobný kontakt:

Personálny úrad

Centrum personálnych činností, Kollárovo námestie 10, (Hurbanove kasárne), Bratislava, fax: 0960 310 358, 0960 310 378

e-mail:

pavel.sramek@mil.sk, miroslav.husenica@mil.sk

Smútok

Pamiatku zosnulého Svätého Otca Jána Pavla II. si v deň jeho pohrebu 8. apríla na zádušnej omši pripomenuli v bratislavskej Petržalke (ale aj na iných miestach) slovenskí veriaci. Na lúke medzi panelákmi pri Kostole Svätej rodiny, kde v roku 2003 slúžil pápež poslednú svätú omšu pri svojej tretej návšteve Slovenska, medzi tisícami veriacich nechýbal premiér Mikuláš Dzurinda a viacerí členovia vlády. Na omši, ktorú celebroidali biskupi Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy Ján Orosch a Štefan Vrabec, bol prítomný aj minister obrany Juraj Liška. Slováci aj takýmto spôsobom odpovedali prvého Svätého otca spomedzi slovanských národov na jeho poslednej ceste.

Foto: Michal BURZA

Uznanie Slovensku

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Fedor privítal 11. apríla na MO SR svojho partnera Petrosa Kareklasta z Cyperskej republiky, ktorý pricestoval na Slovensko na oficiálnu trojdňovú návštevu. M. Fedor na stretnutí s novinármi charakterizoval vzájomné politické aj politicko-vojenské vzťahy ako veľmi dobré, pričom uviedol, že logickým priestorom na rozvoj ďalšej spolupráce je hospodárska oblasť. Aj preto pozval cyperského hostá na návštevu niektorých podnikov, ktorých zakladateľom je rezort obrany. P. Kareklas uviedol, že obojstranná spolupráca v rámci EÚ bude na prospech Slovenska aj Cypru. Zároveň vyslovil uznanie Slovensku, ktoré má na Cypre v rámci mierovej misie UNFICYP vojenský kontingent. Obe strany sa zároveň zhodli na tom, že intenzívne politické rokovania by mali viesť k opätovnému zjednoteniu doteraz rozdeleného ostrova.

(pv)

Foto: Michal BURZA

Náčelník GŠ u prezidenta

Problémy personálneho manažmentu dominovali stretnutiu prezidenta Ivana Gašparoviča s náčelníkom Generálneho štábu Ľubomírom Bulíkom. Podľa náčelníka GŠ je zabezpečenie požadovanej kvality vojakov na všetkých pozíciách stále problematické. V OS SR sa okrem tohto cieľa chcú zameriavať na dostatočné technické vybavenie, vďaka ktorému by sa zabezpečil aj kvalitný výcvik vojakov.

Ľ. Bulík zatiaľ podrobnejšie nekomentoval, kedy budú OS SR pripra-

vené na výmenu súčasnej techniky za modernejšiu. „Určite to nebude o rok, o dva, skôr za horizontom roku 2010, možno až 2015,“ konštatoval Ľ. Bulík.

Prezident prisľúbil pomoc v legislatívnom procese so zákonom o štátnej službe profesionálnych vojakov. Náčelník GŠ hovoril s prezidentom I. Gašparovičom aj o pripravovanej profesionalizácii armády, v ktorej OS SR postupujú podľa pôvodne prijatého plánu.

(r)

Na PRENAME vyše 6 miliárd

Slovensko na prípravu na vstup do Severoatlantickej aliance v rokoch 1999 až 2004 vynaložilo takmer 10,1 miliardy korún. Modernizácia vojenských taktických komunikačných systémov si vyžiadala 1,66 miliardy Sk, letecké operácie a výcvik 1,28 miliardy korún. Vyše 6 miliárd bolo v rokoch 2000 – 2004 určených špecificky pre plnenie Národného programu prípravy SR na členstvo v NATO (PRENAME). Partnerské

ciele zahrňovali oblasť reformy obrany, plánovania zdrojov, ochrany utajovaných skutočností, úpravy ústavného rámca obrany a bezpečnosti štátu, ako aj oblasti práce s verejnosťou. Vyplyva to zo záverečného vyhodnotenia plnenia programu PRENAME, ktorý vláda vzala na vedomie. Slovensko vstúpilo do NATO spolu s ďalšími šiestimi krajinami pred vyše rokom – 29. marca 2004.

(r)

Nový veliteľ Vojenskej polície

Za účasti náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajora Ľubomíra Bulíka sa uskutočnil začiatkom apríla v Trenčíne ceremoniál odovzdania a prevzatia velenia Vojenskej polície GŠ OS SR. S takmer tridsaťdvaročnou službou v policajných a ozbrojených zložkách štátu sa rozlúčil plukovník JUDr. František Zemko (na fotografii vľavo blahoželá svojmu nástupcovi), ktorý bol vo funkcii náčelníka Vojenskej polície od januára 2003. Rozkazom ministra obrany Juraja Liška velenie prevzal plukovník JUDr. Stanislav Bero.

Náčelník GŠ OS SR genmjr. Ľ. Bulík sa v príhovore zamerlal na úlohy vojenskej polície v nastávajúcom období: „Tento rok bude pre Vojenskú políciu veľmi významný z hľadiska plnenia úloh reformy ozbrojených síl SR a budovania príspevkov podľa Cieľov síl. Mení sa charakter

ozbrojených síl, ktoré sa prispôbujú novým požiadavkám a budujeme ich viac expedične. Tomuto trendu sa musí prispôbiť každá ich súčasť, teda i Vojenská polícia, ktorej úlohou je zabezpečovať formovanie a udržiavanie operácií, a to prostredníctvom podpory manévrovania a mobility, udržiavania bezpečnosti oblasti, internácie a presídľovania obyvateľstva, rešpektovanie práva a poriadku a zberu informácií, týkajúcich sa polície. Na to by mala byť aj naša Vojenská polícia vhodne štruktúrovaná, s dobrým výcvikom a moderným vybavením, aby ako pružná organizácia, využívajúca svoj silový potenciál, podporovala veliteľov v celom spektre vojenských operácií“.

(r)

Foto: Michal BURZA

Transformácia vojenských podnikov

Ministerstvo obrany plánuje transformovať štyri vojenské štátne podniky vo svojej zakladateľskej pôsobnosti na akciové spoločnosti so stopercentnou účasťou štátu. Tento zámer odsúhlasila vláda. Týkať by sa to malo Leteckých opravovní Trenčín, Leteckých opravovní Banská Bystrica, Vojenského opravárenského podniku Nováky a Vojenského opravárenského podniku Trenčín. Transformácia sa bude realizovať schválením osobitných zákonov.

Do privatizácie boli zaradené už na základe prijatej koncepcie tri podniky – Vojenské stavby Bratislava, Vojenský opravárenský podnik Prešov a Vojenský opravárenský podnik Moldava nad Bodvou. Ide o podniky, u ktorých sa opravárenské a výrobné kapacity pre potreby ozbrojených síl v mierových podmienkach využívajú v nízkych objemoch. Vojenské lesy a majetky SR, Pliešovce chce rezort obrany ponechať v súčasnej právnej úprave.

Návrh by mal zefektívniť opravárenskú základňu ministerstva obrany v nadväznosti na prebiehajúcu trans-

formáciu v rezorte. Zámer transformácie a privatizácie štátnych podnikov vychádza z odporúčaní prijatých v Dlhodobom pláne štruktúry ozbrojených síl SR, ako i predpokladaných potrieb armády v tejto oblasti.

Vojenské štátne podniky boli založené pre uspokojovanie potrieb armády v oblasti komplexného zabezpečovania opráv jej výzbroje, techniky a materiálu. Vývoj ekonomickej situácie podnikov za uplynulé roky, hlavne po rozdelení spoločného štátu, keď došlo k značnému poklesu požiadaviek na ich produkciu, si však vynútil potrebu prijatia opatrení v oblasti ich transformácie a privatizácie. Tieto podniky majú tiež v dôsledku úzkej špecializácie nepriaznivé podmienky v možnostiach etablovať sa na trhu s náhradnou produkciou.

P.S.: Po uzávierke tohto čísla sme dostali informáciu, že novým riaditeľom Vojenského opravárenského podniku Trenčín sa stal na základe výberového konania Ing. Vlastimil Podlucky.

(r)

51 profesionálov zo 14 krajín

Britský brig. gen. A. D. Leakey, veliteľ EUFOR (Bosna a Hercegovina, operácia Althea) odovzdal 30. marca 2005 v Národnej akadémii obrany (NAO) maršala Andreja Hadíka v Liptovskom Mikuláši certifikáty o absolvovaní „kurzu pre nižších štábných dôstojníkov“ 51 vojenským profesionálom zo 14 krajín strednej a východnej Európy (Bulharsko, Chorvátsko, Česko, Estónsko, Maďarsko, Kazachstan, Litva, Lotyšsko, Macedónsko, Poľsko, Srbsko a Čierna Hora, Slovensko, Ukrajina a Uzbekistan). Na slávnostnom ukončení tohto kurzu sa zúčastnili i brig. gen. Peter Gajdoš, zástupca náčelníka GŠ Ozbrojených síl SR, pplk. A. W. Sutherland, prideľenec obrany Veľkej Británie v SR, nový veliteľ kurzu plk. Ian Smith (V. Británia) a pplk. René Munnich (Holandsko).

Britsko–holandsko–slovenský kurz pre nižších štábných dôstojníkov zo strednej

a východnej Európy (JSOC), ktorý je zároveň i výcvikovým strediskom Partnerstva za mier (PfP), zabezpečil pre vojakov v hodnostiach nadporučík, kapitán, major z krajín PfP a NATO veliteľský a štábný výcvik v duchu obrannej doktríny Veľkej Británie a NATO tak, aby mohli efektívne pôsobiť v národných a medzinárodných operáciách na podporu mieru, ale aj v konvenčných, krízových a humanitárnych operáciách.

S poslaním kurzu sa začiatkom marca v NAO v Liptovskom Mikuláši zoznámil i náčelník Generálneho štábu OS SR genmjr. Ing. Ľubomír Bulík, CSc. JSOC doteraz úspešne absolvovalo 183 nižších štábných dôstojníkov, z toho 35 Slovákov. Ďalší kurz začína 5. mája a potrvá do 28. júla 2005.

(hg)

Armádny magazín v Slovenskej televízii má nový názov, novú podobu a periodicitu. Volá sa **PROFESIONÁL**, vysiela sa týždenne v prítlačnom čase – **každý piatok o 19.55 hod. na Dvojke**.

Plná poľná

Rozhlasová relácia **Plná poľná**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia o vojakoch a nie len pre vojakov. **I tento rok sa na vás každý piatok o 21.05 hod. tešia na najpočúvanejšej stanici Rádio Slovensko Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.**

Svetová premiéra Husárov

Život husárov, ktorí tvorili jednotky uhorskej domobrany, bol v minulosti vždy vďačnou témou pre poetov, prozaikov i hudobných tvorcov. O zaujímavý počín sa pokúsili aj súčasníci z Vojenského folklórneho súboru Jánošík, ktorí v prvý aprílový deň predstavili svetovú premiéru tanečného divadla pod názvom Husári. Slávnostnú premiéru pocítil svojou prítomnosťou aj prezident SR a hlavný veliteľ OS SR Ivan Gašparovič.

S todvadsať minút hudby, tanca a spevu z partitúry majstra Štefana Molotu, pôsobivá scéna Mareka Gašpara Šafárika či vynikajúce libreto Dušana Činkotu dominujú projektu plného dynamických a efektných scén, ktoré udržiavajú diváka v napätí až do konca. Táto neobyčajná divadelná produkcia sa vyznačuje neobyčajným charakterom repertoárov podobných telies nielen svojou formou, obsahom, ale aj spôsobom spracovania. Spája sa v nej folklór, činohra, pohybové i výtvarné divadlo. Niečo podobné sa zatiaľ nikomu nepodarilo vytvoriť.

Dej je postavený na platforme protitureckých vojen 18. storočia s dominantnými postavami husárskeho kapitána, osudovej ženy šľachtickej – markytánky – krčmárky a ženského elementu pravdy. Dominantný kapitán spolu s malou a nešikovnou anjelkou verbuje piatich husárov v charakterovo rozdielnych prostrediach, ktoré predstavujú goralský pašerák koní, zemplinský fičúr, naturálny podpoliansky prototyp Detvana, „biely cigán“ unesený v detstve v Sedmohradsku a Ťekoven spod Levického zámku.

„Chcel som sa vyhnúť páťosu smrti a osudu,“ poznamenal na margo postavy anjelice – svetla autor a režisér v jednej osobe D. Činkota. Tá sa „v medzipriestore“ rozhoduje, či pôjde do pekla alebo do

neba. Hra sa končí jej prebudením zo sna, ale aj prebudením celého sveta z agresivity vojen a ich príprav.

„Je neuveriteľné, koľko času za taký krátky život venujeme veciam, ktoré ho

v priebehu jednej sekundy ukončia,“ konštatoval k posolstvu hry jej autor.

Ak si niekto myslí, že nadväzovať na tradície je zbytočné, mylí sa. Môže sa stať, že zájde do slepej uličky a nenájde cestu späť práve kvôli podceneniu historickej pravdy.

„Folklór bol za posledné desaťročie kamsi posunutý, zaškatulkovaný. Mojim cieľom bolo adaptovať ho späť, do myslenia nielen mladých ľudí, ale aj nás všetkých,“ vyznáva sa D. Činkota. S energiou a krásou pohybu na scéne sa majstrovsky popasoval súborový choreograf Martin Urban. Jeho rukopis poznačil tvorivý duch profesora Štefana Nosáľa, u ktorého mladý Zvolenčan študoval: „Naučil ma – čo je dobré, to je dobré. Poučka zasa hovorí: Tanec je vyjadrenie pocitov estetickým pohybom v čase a priestore.“

Členovia tanečnej zložky súboru boli po premiére „vyžmýkaní“ do poslednej kvapky potu, no ich únavu prekonal úprimný „standing ovation“ vďačného publika. Výnimkou nebol ani prezident I. Gašparovič, ktorý bol dvojhodinovým umeleckým zážitkom očarený: „Mám veľmi rád naše folklórne umenie i tradície a aj preto som s vďakou prijal pozvanie na túto premiéru. Súbor v netradičnej forme prezentoval drobné fragmenty z vojenskej histórie, ale aj bohatosť a krásu hudobného a tanečného umenia. Ako hlavný veliteľ ozbrojených síl som nesmierne hrdý, že v armáde máme také hudobné teleso. Súbor Jánošík je dôstojným poslom umenia našich predkov, ktorým vo svete reprezentuje Slovensko. Som príjemne prekvapený, s akou profesionalitou pracujú títo mladí ľudia.“

Text a foto: Jozef MICHNICA

Od sláčika k hviezdikám

Venovala sa hre na violončelo a ako hudobníčka precestovala so sláčikovým orchestrom nielen celé Slovensko, ale aj okolité krajiny. Hudbe ostala verná aj počas štúdia na vysokej škole, ktoré završila v roku 1995 magisterským titulom v odbore kulturológia. V súčasnosti pôsobí v Úrade zabezpečenia medzinárodnej spolupráce vo funkcii vedúcej staršej dôstojníčky oddelenia zahraničných služobných ciest. Kapitánka Mgr. Andrea Ižariková.

Rodáčka z Prešova zdedila lásku k hudbe po rodičoch a vydržala jej až do dospelosti. „Pôvodne som chcela ísť študovať na konzervatórium, no nedostala som sa tam,“ spomína kapitánka Andrea a pokračuje: „Otec mi ako alternatívu poradil Vysokú vojenskú pedagogickú školu v Bratislave, kde sa vyučoval odbor Teória riadenia a kultúry. Vôbec sa mi tam zo začiatku nepáčilo, a základný výcvik som v nádeji, že predsa len budem študovať hudbu, doslova pretrpela.“

si, že ma chcel aj týmto spôsobom zabezpečiť,“ mieni kapitánka Ižariková. Hudbe sa ale venovala takmer každú voľnú sobotu. Hrala vo folkovej skupine, aj v sláčikovom orchestri prešovskej Ľudovej školy umenia. No dochádzanie domov bolo čoraz zriedkavejšie. Svoju úlohu zohrala aj zvyšujúca sa náročnosť štúdiá. Čoraz častejšie bolo treba pripravovať sa na vyučovanie aj počas víkendov. Musela si určiť priority...

To, že sa nestala hudobníčkou, nelutuje. Zastáva názor, že aj keď žena v súčasnej

podujatí a akcií. Asi najkrajšie spomienky má na Mikulášske besiedky pre deti kolegov a Vojenské folklórne festivaly. Nezbudnutelným zostane aj stretnutie s hollywoodskými hercami, ktorí v okolí letiska

meckého jazyka. V roku 2002 odišla plniť úlohy mierovej misie na Cyprus, kde strávila jeden rok. „V misii som zastávala funkciu dôstojníčky personálnej skupiny,“ rozpráva kapitánka Andrea a pokračuje: „Táto práca bola pre mňa celkom nová. Bolo to niečo úplne iné, ako som robila dovtedy. Dokonca som tam pri organizovaní rôznych podujatí a takzvaných „metál parád“ využila aj skúsenosti zo svojho pôsobenia v oblasti kultúry.“ V zahraničnej misii získala nielen poznatky s prácou v personálnej oblasti, ale takisto si prehľadila jazykové spôsobilosti, ktoré pri výkonnej funkcii využíva i dnes. Z rôznych neformálnych stretnutí tiež spoznala kultúrne zvyklosti iných národov.

Po návrate na Slovensko sa do kultúry už nevrátila. Ponúkli jej miesto skladníčky v Malackách. To však odmietla. Chcela ísť slúžiť domov do Prešova, alebo do Bratislavy, ktorú poznala už zo študentských rokov. Na súčasné miesto nastúpila po trojmesačnej personálnej zálohe v decembri 2003. V budúcnosti by chcela získať skúsenosti s prácou v medzinárodnom tíme, alebo v zahraničných štruktúrach.

Vo voľných chvíľach sa Andrea Ižariková venuje štúdiu slangových výrazov cudzích jazykov, aerobiku, jazde na kolieskových korčuľach a čítaniu krásnej literatúry. Keď potrebuje zregenerovať svoje sily a načerpať novú energiu, vždy sa rada vráti do sveta vážnej hudby. Neznáša ľudskú hlúposť a momenty, keď sa niekto robí dôležitejším, než v skutočnosti je.

Vladislav VAVRINEC
Foto: autor a archív

Stretnutie s Hollywoodom

Realita ale bola iná. Zo sľubovaného štúdia hudby bol napokon iba jediný predmet – Dejiny hudobného umenia, ktorý navyše trval len jeden semester. „Otec už ale asi vtedy myslel dopredu. V povolani profesionálnej vojačky zrejme videl budúcnosť a sociálne istoty. Myslí

spoločnosti má isté postavenie, profesionálna vojačka je na tom predsa len o niečo lepšie. A to predovšetkým z pohľadu finančného a sociálneho zabezpečenia.

Kariéru vojačky odštartovala v roku 1995, kedy nastúpila do funkcie Náčelníčky klubu na vojenskom letisku Kuchyňa. Na „kultúrické“ obdobie si vždy rada zaspomína. Táto práca ju uspokojovala. Organizovala vtedy veľa zaujímavých

natáčali film Peacemaker. Vtedy sa osobne stretla a rozprávala s predstaviteľom titulnej roly Georgeom Clooneyom.

Z Kuchyne na Cyprus

V oblasti kultúry pôsobila kapitánka Andrea Ižariková plných sedem rokov, keď sa rozhodla zúročiť jazykové spôsobilosti získané v kurzoch anglického a ne-

Syn vojaka na Petrovom stolci

Z reakcií ľudí na smrť pápeža Jána Pavla II. sme videli, ako bol blízky veľmi mnohým ľuďom. Napriek svojmu veku bol blízky mládeži, ale aj vedcom a športovcom, samozrejme ako blízkeho vnímali ho chorí a starí ľudia; osobitne blízky bol všetkým členom Katolíckej cirkvi. Dobré vzťahy mal však aj k predstaviteľom ostatných kresťanských cirkví, ba i voči Židom a mohamedánom. Ako blízkeho vnímali ho umelci a pracovníci kultúry, ale aj tí, čo sa chystajú na manželstvo a členovia rodín – pretože pápež venoval mnoho svojich prác a pozornosti téme ľudskej lásky a problematike rodiny.

Kedže píšem tento článok pre vojenský stavovský časopis „Obrana“, je na mieste položiť si otázku, či môžu aj vojaci nájsť nejaký vzťahový bod k tomuto veľkému pápežovi. Bez toho, že by sme umelo hľadali súvislosti, môžeme poukázať na niekoľko zrejmych skutočností. Prvou je, že zosnulý pápež bol synom vojaka. Jeho otec, Karol Wojtyła starší, bol prvým nadporučikom 56. pešieho pluku Rakúsko-uhorskej armády. Ján Pavol II. vo svojich spomienkach hovoril o otcovi ako o mužovi, ktorý bol dôsledný v plnení si povinností. Otcov príklad pôsobil na neho tak výchovne, že „otec nemusel od syna vyžadovať, aby si plnil svoje povinnosti“. Tento príkladný disciplinovaný vojak bol však súčasne aj veriacim kresťanom a vzorom svojmu synovi i vo vzťahu k Bohu.

„Každý večer som videl svojho otca, ako si kľaká k modlitbe...“. Dokonca i pápežovo krstné meno „Karol“ mu dal otec nielen podľa seba. Podľa svedectiev mal vo veľkej úcte mladého rakúsko-uhorského cisára Karola I. Ten sa stal panovníkom v čase I. svetovej vojny. Robil všetko, čo bolo v jeho silách pre jej ukončenie. Radšej sa zriekol trónu, než by mal oň bojovať a prelievať krv. So svojou početnou rodinou odišiel do vyhnanstva na portugalský ostrov Madeira. Všetok svoj majetok rozdal tamojším chudobným a keď ochorel, nemal ani na potrebné liečenie a predčasne umrel. Podľa tohto cisára dal otec svojmu synovi meno. A po osemdesiatich rokoch 3. októbra 2004 nositeľ tohto mena mohol na Námestí Svätého Petra slávnostne vyhlásiť cisára Karola I. za blahoslaveného.

I keď životná cesta Karola Wojtyły nevedla k vojenskej kariére, predsa na jeho životnom štýle možno pozorovať vojenské vlastnosti: fyzickú zdatnosť až do pokročilého veku, nezlomnú vôľu v dosahovaní

V jubilejnom roku 2000 sa slávil aj deň venovaný vojakom a policajtom. Pápež 19. novembra 2000 pri slávnostnej bohoslužbe v prítomnosti vojakov a policajtov z celého sveta – okrem

Ste reprezentantmi vojsk, ktoré sa zoraďovali počas priebehu histórie. Dnes sa stretávate pri hrobe apoštola Petra, aby ste oslavovali Krista, ktorý „je náš pokoj“... Jemu, ktorý je tajomne ale skutočne prítomný v Eucharistii, ste prišli obetovať Vaše predsavzatia a Vaše každodenné úsilie pri budovaní mieru. Každému z Vás vyjadrujem úprimnú vďačnosť za oddanosť tomuto poslaniu a za energické úsilie...”

Svätý Otec v rámci svojich príhovorov počas návštev Slovenska nezabudol za každým pozdraviť aj „vojenské autority“. V prejave k mládeži 30. júna 1995 v Nitre povedal na adresu prítomných vojakov: „Som rád, že sú tu medzi vami aj tí, čo si konajú vojenskú službu, vojaci...“

stanovených cieľov, vernosť v plnení povinností, statočnosť pri obrane človeka a jeho práv, nebojácnosť zoči – voči mocenským mašinériám komunistického bloku. Keď sa rozhodol v roku 1983 navštíviť Poľsko, bol tam práve vojnový stav. Poradcovia poukazovali na túto tvrdú skutočnosť a odrádzali pápeža od cesty. On na to reagoval stručne: „Vojnový stav je v Poľsku dva roky – a Panna Mária je na Ľstochovej 600 rokov!“ – a do Poľska šiel.

Bolo zaujímavé vidieť Svätého Otca pri jeho návšteve Rakúska. Vojenská kapela mu hrala „Radeckého pochod“, pri zvukoch ktorého kedysi pochodoval jeho otec...

iného – povedal: „Kto môže lepšie svedčiť o násilí a o rozkladných silách zla vo svete než Vy, milí vojaci a členovia polície, mladí muži a ženy? Každodenne proti nim bojujete: ste totiž povolaní obraňovať slabých, chrániť čestných, podporovať pokojné spolunažívanie medzi národmi. Každý z Vás má úlohu byť na stráž, aby ste včas odvrátili nebezpečenstvo a napomáhali ste predovšetkým spravodlivosť a pokoj. Všetkých Vás čo najsrdečnejšie pozdravujem, drahí bratia a sestry, ktorí ste prišli z toľkých krajín sveta do Ríma, aby ste slávili svoje špeciálne jubileum.“

Celý svet sa s úctou skláňal pred pamiatkou tohto hrdinu, ktorý si plnil svoje poslanie až do posledného dychu. Stal sa veľkým aj preto, lebo si dokázal zobrať to dobré z príkladu druhých, aj z príkladu vojenského života. Bolo by zrejme užitočné pouvažovať nad tým, čím môže príklad tohto pápeža inšpirovať život a službu súčasného vojaka... On sa stal hrdinom v službe Bohu a človeku. Nemal by sa ním stať každý z nás?

+ František Rábek

(autor mons. František Rábek je ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR)

VZDAJTE SA! STE OBKĽÚČENÍ.

Miláčik, kým sa spolu zosobášime, musíš mi ešte sľúbiť, že ma budeš bozkávať na miestach, kde ma ešte nikto predtým nebozkával.
– Dobre, láska moja, ktoré sú to miestočky?
– No... napríklad Kanárske ostrovy, Seychelly a Maurícius...

♦ ♦ ♦

Na diskotéke príde chlapec k dievčatu a pýta sa:
– Nejdeš si zatancovať?
Dievča cele rado odpovedá:
– Ale samozrejme, idem...
– Tak chod', lebo si nemám kde sadnúť!

♦ ♦ ♦

Otec karhá svojho syna:
– Namiesto toho, aby si sa venoval štúdiu, beháš za babami!
– Ale ocko, to je trochu inak...
– Žiadne ale! Kto je tu otec, ty alebo ja?!
– Obaja, otec, obaja...

7 x odpovedz

1. Kľúč k prekladu egyptského hieroglyfického písma našiel v roku 1822:

- a) Jean Francois Champollion
- b) Giovanni Cavigliac
- c) Auguste Mariette

2. Z čoho vyhotovil Guttenberg prvé písmená?

- a) z mramoru
- b) z olova
- c) z dreva

3. Autorom obrazu Mona Lisa je:

- a) Vincent van Gogh
- b) Michelangelo
- c) Leonardo da Vinci

4. Americký letec Charles Lindbergh uskutočnil roku 1927 prvý let cez Atlantický oceán. Trval:

- a) 25 hodín a 14 minút
- b) 33 hodín a 29 minút
- c) 45 hodín a 37 minút

5. Anglické slovo *inconspicuous* znamená v preklade:

- a) nenahraditeľný
- b) infiltrovať sa
- c) nenápadný

6. Na pamiatku našich vojakov, ktorí položili životy pri plnení úloh v zahraničných misiách, bol 10. marca tohto roku odhalený pamätník. Udal sa tak v:

- a) Martine, v priestoroch Národného cintorína
- b) Nitre, vo Výcvikovej základni mierových síl OSN
- c) Bratislave, v priestoroch Ministerstva obrany SR

7. Špecialisti EOD skupiny (Explosive Ordnance Disposal – likvidácia výbušného výzbrojného materiálu) sa odborne pripravujú v:

- a) Muničnej základni Nováky
- b) 5. pluku špeciálneho určenia Žilina
- c) Výcvikovej základni mierových síl OSN v Nitre

Späť k odpovede: 1a, 2c, 3c, 4b, 5c, 6b, 7a

FOTOKURIOZITA

Britvou a niťou

Bahíž Bažais je holič. Vyučil sa niekde na severe Sýrie a holičstvo má v ošumelom domčeku na hlavnej ulici v osemtisícovej obci Hadar. Jeho zákazníkmi sú nielen miestni drúzovia, ale aj niektorí vojaci mierovej misie UNDOF. Vojaci by na mohli oholiť sami, k dispozícii je aj holič vo veliteľskom tábore, no tu je to predsa len iné.

„Služba v zahraničí býva okrem povinností spojená aj s možnosťou prežiť istú dávku exotiky, takže ak to nie je proti predpisom, prečo to nevyužiť?“, kladol si otázku pri našej návšteve rotný Michal Mieres, keď otváral dvere do útulného holičstva. Usmievavý holič Bahíž trojicu našich vojakov najskôr posadil do vysedených kresiel. Na naftovú piecku v strede miestnosti postavil čajník s vodou. Všetkých ponúkol voňavou kávou kardamómom alebo škoricovým čajom. Na stolík položil táčnu s kandizovaným ovocím posypaným práškovým cukrom. Nasledovala kamarátska debata v angličtine. Nadrotmajster Martin Vaško aj rotmajster Stanislav Kotásek ostali sedieť a do kresla si sadol rotný Mieres (na fotografii). Po bohatom napnení nasledovalo holenie britvou. Nie, chlapcom neprechádzali zimomriavky po chrbte, pretože Bahížovi absolútne dôverovali. Jeho vrcholným kúskom je vytrhávajúce chlčkov. Zoberie pevnú niť, jeden koniec zacvakne v zuboch a dvoma rukami robí niťou slučku, pomocou ktorej mužom bleskurýchle vytrháva zatúlané chlčky z čela, nosa či z lícných kostí. Robil to majstrovsky, bol som svedkom. Nuž – depilácia, o akej v našich zemepisných šírkach ani nechyrovať.

Text a foto: Pavol VITKO

Súdnička

Desiatnik Františka B. výkon služby profesionálneho vojaka bavil. Od malička mal rád zbrane a v neskoršom veku rád čítal rôznu odbornú literatúru a časopisy, zaoberajúce sa zbraňami. Toto bol aj jeden z dôvodov, prečo sa prihlásil do služby profesionálneho vojaka Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Dosahoval dobré výsledky nielen pri plnení úloh, ktoré vyplývali z jeho funkcie, ale jeho doménou boli najmä ostré streľby.

Šťastie v nešťastí

Na druhej strane však Rozkaz ministra obrany o zákaze požívania alkoholických nápojov pre vojakov profesionálnej a povinnej služby počas zamestnania nepovažoval za dôležitý z hľadiska dodržiavania a pri jedných ostrých streľbách podcenil nebezpečenstvo, vyplývajúce z kombinácie alkoholu s rizikovou činnosťou. V kritický deň jarých mesiacov uplynulého roku od radosti a v eufórii, že konečne prišlo aj k jeho obľúbenej činnosti, spoločne s ďalšími vojakmi profesionálnej služby veselo konzumovali na zahriatie rôzne alkoholické nápoje. Našťastie, streľby naplánované na celý deň prešli bez akejkoľvek rušivej udalosti.

Je len samozrejmé, že každý, kto má vzťah ku zbraňam, vie, že po použití zbrane základnou zásadou býva zbraň dobre vyčistiť a zakonzervovať. Takto postupoval aj František B. a vo večerných hodinách na svojej rote sa chystal v spoločnosti ďalších vojakov vyčistiť svoju zbraň. Neprekážalo mu, že v krvi mal takmer 1,6 promile alkoholu, pretože nepocítoval na základe toho zníženie ostražitosti a opatrnosti, ktoré sú pri takejto činnosti najzákladnejšie pravidlá. Pri vybíjaní tak neopatrne manipuloval s pištoľou, že došlo k výstrelu, ktorým zasiahol kolegu Tomáša rovno do tváre. Tento mal obrovské šťastie v nešťastí. Gulka mu vnikla pod ľavým okom a vyšla v zadnej časti krku, našťastie čistým priestrelom, ktorý si vyžiadal liečenie 36 dní. Okrem poučenia na celý život si des. František B. odniesol pre trestný čin ublíženia na zdraví z nebanlivosti aj zápis v registri trestov v podobe trestu odňatia slobody na 6 mesiacov podmienenečne so skúšobnou dobou na 12 mesiacov.

plk. JUDr. František KOVÁČ

Príbeh

Počas pôsobenia našej akrobatickej skupiny Biele albatrosy nebola núdza ani o niektoré kuriózne a humorné zážitky. Aj keď mnohé z nich nám ako humorné pripadajú až dnes, s odstupom času.

Tatranské srdce

Práve sme sa vracali z úspešného leteckého dňa v Trenčíne a chceli sme pacientom a rehabilitantom v Tatranských Matliaroch vykresliť na oblohu krásne srdce. Podarilo sa nám. Na tatranskej oblohe sa pekne vynímalo a so svojím výsledkom sme boli veľmi spokojní. Naša spokojnosť ale trvala len do prístátia. Keď sme vystúpili z lietadiel, oznámili nám, čo sme spôsobili...

Vďaka nášmu efektnému manévru vypadlo zo stien tatranských štítov zopár kamzíkov a šoky zažili aj horolezci. Za trest sme museli v Tatranskom národnom parku vysadiť za asistencie televíznych kamier niekoľko tisíc stromčekov. Až vtedy sme si vlastne uvedomili, čo všetko sme spôsobili. Sadenie stromčekov a napomenutie z velenia bolo ľahšie ako pomyslenie na to, čo všetko sa mohlo stať.

Zaujímavé boli aj dozvuky jednej katapultáže. Pri leteckom manévri začal kolegoví horieť motor. Neďaleko Trebišova sa musel katapultovať. Lietadlo dopadlo na pole, kde práve oral traktorista. Vyšetrovacia komisia sa neskôr pýtala traktoristu ako svedka, aby popísal nehodu. Ten vypovedal: „Dačo vedľa mňa buchlo, šturil som piaty rýchlostný stupeň, plný plyn a skončil som v krčme.“

Pplk. v zál. Marián SAKÁČ

Autor výroku: Ludwig Börne	Parlament Českej republiky	regionálna lekárska komora (skr.)	rieka v Španielsku	ECV okresu Třebíšov	kričime (expr.)	vošiel, vstúpil	rýľoval po maďarsky	elamská bohyňa zeme	Pomôcky: Abel, Aho, ás, Aša, Ma, tael, alén, NKVD	platidlo Macao	starší český rozprávkový film	zábavka (nár.)	koniec, po nemecky	čínska hmotnostná jednotka
prežijem, prečkám									druh kábelového pláště					
1									bulharské prístavné mesto					
ECV okresu Ružomberok			zabráni niečomu	veliteľská rota (skr.) 2. solm. slabika			skr. rádio- lokátora	autonómna oblasť (skr.)	2 rímske číslo 55					
Pomôcky: avó, alpet, tael	podobnosť, analógia	znova zoral								nórsky matematik				
Autor: Vojtech Kúkoľ		klások, po česky								vietnamský mys				
4													ovanul	odtrhnutý, neforemný kus
ŠPZ mesto Bratislava				vajce, po nemecky angl. skr. adventu			pichľavé drsné tvary na niektorých rastlinách	vábi, po česky	nazvážaj uhľovodík, propadién					
nejaká, vojajaká					Alojzia (dom.) sídlilo v Rusku					skr. býv. sov. št. bezpečnosti fínsky spisovateľ				
kolónia						sieň nemecké os. zámeno				nápev, melódia okresný výbor				
3												kancelárska skr.		
opytovacie zámeno (muž. rod. pl.)				patriaci Ariánovi							angl. skr. dlhohrajúcej platne			

Ľahký obrnený automobil Aligátor 4x4

Slovenský obranný priemysel sa vždy snažil prispôbiť svoju ponuku aktuálnym požiadavkám našich ozbrojených síl a samozrejme aj požiadavkám možných zahraničných odberateľov. Jedným z najčerstvejších úspešných príkladov takejto stratégie je konštrukcia dvojnápravového obrneného automobilu Aligátor 4x4 s pohonom všetkých štyroch kolies, ktorý vyvinuli slovenské firmy a finálnu výrobu realizuje slovenský podnik. Aligátor 4x4 je ľahký obojživelný obrnený automobil s vysokou pohyblivosťou a priechodnosťou aj v najťažšom teréne, ktorý slúži ako platforma pre širokú škálu aplikácií napríklad mobilné veliteľské stanovište na taktickom stupni Aligátor 4x4 PVS, policajné vozidlo Aligátor 4x4 PC, pozorovacie a prieskumné vozidlo Aligátor 4x4 PPS, vozidlo pre podporu mierových operácií Aligátor 4x4 PSO alebo vozidlo pre ženijný prieskum Aligátor 4x4 ŽV (na fotografii) vybavené špeciálnou aparatórou. Základný variant, ktorým je Aligátor 4x4 PVS má vrátane vodiča štvorčlennú posádku. Maximálna kapacita vozidiel radu Aligátor 4x4 je 6 osôb.

Vozidlá Aligátor 4x4 majú dĺžku 4 340 mm, šírku 2 370 mm a základnú výšku konštrukcie 1 950 mm (policajné vozidlo má dĺžku 4 435 mm a výšku 2 050 mm). Prázdna hmotnosť je 6 000 kg a maximálna bojová hmotnosť je 6 700 km. Vozidlo poháňané preplňovaným vznetrovým motorom Deutz BF6M 1013 s výkonom 141 kW dosahuje na vozovke rýchlosť až 120 km/h. Minimálny dojazd je 600 km.

Text a foto: Miroslav GYŮRÖSI

Ministerstvo obrany SR v spolupráci so Slovenským rozhlasom organizuje na počesť 60. výročia konca 2. svetovej vojny a porážky fašizmu ŠTAFETU VÍTAZSTVA A VĎAKY. Hlavná a regionálne štafety prepoja celé Slovensko, pričom v etapových centrách sa uskutoční bohatý program pre verejnosť. Program sa začne vždy o 14.00 h a pozvaní ste: 4. 5. do Svidníka, 5. 5. do Liptovského Mikuláša, 6. 5. do Novej Bane a 7. 5. do Neveríc pri Nitre. Hlavné oslavy sa uskutočnia 8. mája na Hviezdoslavovom námestí a Hlavnom námestí v Bratislave.

8. mája 2005
od 12:00 do neskorého večera
na Hviezdoslavovom námestí a Hlavnom námestí
v Bratislave

je čo oslavovať

- ♦ **prezentácia Ozbrojených síl SR**
 - ♦ **vystúpenie vojenských hudieb**
- ♦ **show príslušníkov čestných stráží**
- ♦ **prehliadka vojenských historických vozidiel a techniky**
- ♦ **ukážka zásahu vojenskej polície**
 - ♦ **zoskok výsadkárov**
- ♦ **prehliadka historických uniforiem**
 - ♦ **prelet vrtuľníkov Mi-24**
- ♦ **ukážka sebaobrany a boja zblízka**
- ♦ **vystúpenie folklórneho súboru Jánošík**
 - ♦ **delostrelecké salvy**
- ♦ **ohňostroj z bratislavského hradu**
 - ♦ **koncert kapely Desmod**